

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio I. De ipsomet Mysterio SS. Trinitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

Deus, qui omnia constituit, & consummavit, & fovit eo quod non erat, & tamen hæc omnia, ut scitur ex Evangelio Joannis, Verbo incarnato tribuuntur, idem Hermas lib. 3. similitudine 5. sic habet. Filius quidem Dei omni creatura antiquior est, ita ut in Consilio Patri suo adfuerit, ad cōsidendam creaturam. Appellat etiam lib. 3. c. 3. apud Iren. Christum sceptrum Majestatis Dei, majorem Angelis, & Dominum cum articulo.

Ignatius Martyr Epist. ad Polycarpum, teste Hier. lib. de Scripturis c. 26. dicit, se vidisse Christum: Hic Epist. ad Ephes. cujus meminit Athan. lib. de Syn. appellat Christum creatum, & increatum, factum propter carnem, increatum verò, quoniam non est ex operum, & creaturarum numero, sed Filius ex Patre. Simile habet Epist. ad Magnesium.

Antistes Atheniensis sub Adriano passus, docuit eisdem librum, quod Christus Jesus, solus esset Deus.

Polycarpus Oratione prope mortem, appellat Christum Filium Dei, subditque per quem cum ipso in Spiritu Sancto, gloria, nunc & in futura secula seculorum. En æqualitatem gloriæ omnium.

Secundo Sæculo Justinus Philos. Apol. 1. Christum Filium Dei Patris confitetur, qui solus propriè Filius dicitur, esseque verbum, quod simul cum illo ante creaturas, & exstitit, & gignitur, quando primitus per ipsum omnia creata, & Dial. cum Triphone demonstrat ea quæ de summo Deo in Psalmis dicuntur summo Deo Christo convenire. Ibidem pag. 281. sic ait: *Virtutem illum esse Dei, ac Deum à Propheta nunciar, non ita ut solis lux, solo vocabulo numeratur, sed cum eo alterum quiddam esse, non tamen recisionem, tanquam Patris substantia secetur, idque declarat exemplo ignis, qui sine immutatione alios accendit.*

Irenæus lib. 4. c. 8. appellat, *Christum mensuram Patris, quoniam & capit eum.* C. 14. dicit, *Christum ab initio adfuisse suo plasmati.* Similia habet lib. 3. c. 19. & ibidem c. 6. ait, *Patrem esse verum Dominum, & Filium verum Dominum, de quo illis interpretatur locum Gen. 19. v. 24.*

Athenagoras in Legatione pro Christianis pag. 10. ait, *Est Filius Dei Verbum Patris in idea & operatione: ab ipso enim & per ipsum, omnia facta sunt, cum sit unus Pater & Filius.*

Theophilus Antiochenus lib. 2. ad Autolycum dicit, *Deum suum æternum, dicit per ipsum, Deum, omniamoluitum esse, &c. similia.*

Tertio Sæculo Hyppolitus Portuensis Episcopus, cujus verba sunt apud Theodor. lib. 1. *Verbum etiam Dei nulla re mutatum esse, (supple per incarnationem) nec in ullo prorsus, in quo, idem est, cum Patre. Eundem, ibidem, esse Deum infinitum, simul & circumscriptum hominem, ait.*

Clemens Alexand. in Protreptico appellat, *Christum revera Deum & æqualem, universorum Dominum, similia habet pædag. l. 1. c. 8.*

Tertullianus contra Praxeam c. 2. Dicit, *tres personas esse unius substantia & c. 4. appellat, Filium de substantia Patris.*

Simile habet Cyprianus lib. 2. adversus Judæos c. 6. 7. 8. & de Christo accipit illud Isaïæ c. 45. v. 14.

Idem asserit Lactant. L. 4. c. 12. ubi Filium Dei ita describit, *In prima nativitate spirituali æquans fuit ergo sine officio matris, à solo Deo Patre generatus est, in secunda verò carnali à matre fuit, interrim & Deum & hominem fuisse.*

Sed quid ad testimonia in oppositum respondendum: Afferimus locum S. Hieronymi Apolog. 2. contra Rufinum. Fieri potest, ut vel simpliciter errarint, vel alio sensu scripserint, vel à librariis imperitis, eorum paulatim scripta corrupta sint, vel certe antequam in Alexandria, quasi dæmonium meridianum Arius nasceretur, innocenter quædam & minus cautè locuti sunt.

QUÆSTIO I.

De ipsomet mysterio SS. Trinitatis.

Immutabimus hic aliquantùm methodum Scholasticam: Nam nonnisi sola thesi positâ, accedemus ad solutiones objectionum, postea indicabimus breviter fundamenta aliqua ex sacra Scriptura. Cujus methodi hæc ratio est, quia Oppositi Affirmantium partes tenent, aguntque contra possessionem nostræ doctrinæ, tot sæculis roboratam, hinc eis onus probandi incumbit, illudque sibi ordinariè offerri cupiunt: hinc ut eorum desiderio satisfiat, ostendaturque quo robore id agant, à solvendis semper incipimus difficultatibus.

Dicendum est, *Credere nos secundum doctrinam Ecclesiæ, quod Deus sit unus in essentia, cui identificata sunt tres persone, nimirum Patris, Filii, & Spiritus Sancti distinctæ inter se realiter.* Quid contra objiciant Adversarii, videamus.

DIFFICULTAS I.

Solvuntur Objectiones à ratione petite.

Non tam rationes, quàm sophismata sunt, quæ ut discutiantur.

Punctum Difficul-

tatis 1.

Objectiones Crellii.

OBJICIT I. Crellius aliquos expositivos, urgendo Argumentum ex 1. ad Corinth. 8. de quo infra.

Primus expositivus est, *Deus ille unus est tota Trinitas, seu Pater, Filius, & Spiritus S.*

Z 3

simul

simul juncti, atqui Pater est Deus ille unus, ergo Pater est tota Trinitas.

Secundus. Deus ille unus est tota Trinitas. Pater non est tota Trinitas, ergo non est ille unus Deus.

Tertius. Deus ille unus est Pater, Deus ille unus est Filius, & Spiritus Sanctus, ergo Filius & Spiritus Sanctus sunt Pater.

Quartus. Deus ille unus est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non est Pater. Ergo Filius & Spiritus Sanctus non est Deus ille unus.

RESPONDETUR. Negando consequentiam omnibus illis argumentis. Primi vitium est, quia ly Deus aliter in Majori, aliter in Minori sumitur; nam ly Deus in Majori sumitur secundum collectionem eorum, quibus esse Deum competit, & in Minori non sumitur ita, consequenter in argumento sunt quatuor termini.

Aliud est ejusdem expositorii vitium, quia non est Syllogismus ille expositivus, sed constat non nisi ex particularibus, quod mox explicabitur.

Idem dicendum de secundo expositivis, qui adhuc hoc vitio laborat, quia ly Deus non distribuitur accommodatè in Majori, distribuitur accommodatè in Conclusionem, quæ est negativa.

Tertius autem Expositivus hoc etiam laborat; quia in illo non distribuitur accommodatè hic terminus, Deus.

Quarti autem fallacia eadem est cum secundo; cujus etiam falsitas in hoc syllogismo cognoscitur. Rex est Vladislaus, Ericus non est Vladislaus, ergo Ericus non est Rex.

Universaliter autem dictorum Syllogismorum vitium explicatur. Docent universaliter summulistæ cum Aristotele Syllogismum ex singularibus, qualis est Expositivus, concludere, non concludere autem Syllogismum ex particularibus, unde illud Axioma, *ex particularibus nihil sequitur*, consequenter syllogismus ex particularibus debet esse non innitens regulis syllogisticis, innitens autem syllogismus expositivus.

Porro regulæ syllogismorum secundum principia Logica sunt *dicti de omni, dicti de nullo*, licet illa ipsa ultimò resolvantur in principium Metaphysicum. *Quæ sunt eadem in tertio, &c.* quia tamen ex una parte in syllogismo expositivis non debent esse propositiones universales, hoc ipso enim ille expositivus non esset expositivus; & ex alia parte, quia ille syllogismus debet esse innitens regulis dictis syllogisticis, hoc ita concordandum est, ut interveniat in omni expositivis accommodata quædam distributio, ut ita dicam, hoc est, ut subjectum & prædicatum ita inter se coæquantur, secundum quod in illa propositione ponuntur, ut prædicatum omni illi, ut ita dicam, competit, cui competit esse subjectum, & è converso. Et hoc jam erit accommodata illa distribu-

tio & æquivalens innitentia dici de Omni. Inid quamcunque aliam excogitaverint regulam oppositi, condistinguendi syllogismum ex particularibus, à syllogismo ex singularibus, ea si vera erit, ad dictam explicationem revocabitur, simulque ostendet formatos à Crello syllogismos, esse syllogismos ex particularibus.

Quorum omnium Ratio est. Tum quia nisi prædicta regula stet, non poterit ostendi quare ex particularibus non concludatur syllogismus, concludatur ex singularibus? Nec poterit ostendi, quomodo expositivus, sit syllogismus, si non innititur syllogisticis regulis? Tum quia nisi ponatur dicta coæquatio prædicati & subjecti, nec erit coæquatio universalis, cum suis inferioribus, & si hæc coæquatio datur (nisi velimus etiam aliorum syllogismorum regulas subvertere) etiam illa prior dabitur. Quam coæquationem subjecti cum prædicato in syllogismo expositivis hoc etiam probat; quia nisi hæc coæquatio detur, poterit facile committi fallacia accidentis, ex eo in quo conveniunt, faciendo argumentationem, ad id, in quo non conveniunt, v.g. à convenientia in essentia, ad convenientiam in personis. Tum quia in quibuscunque manifestis particularibus, ostenderetur non haberi istam accommodatam distributionem, nec coæquationem desumptam; haberi autem in quibuscunque manifeste Expositivis; quod ipsum ostenditur, Rex est Vladislaus, Ericus non est Vladislaus; ergo Ericus non est Rex. Adde adhuc, si velis, terminum Hic. En syllogismum ex particularibus? Non enim sumitur ita; Omnis ille, cui competit esse Regem, competit esse Vladislaum, nec est coæquatio inter hoc subjectum, quod est Rex, & inter prædicatum Vladislaus: Manifeste autem expositivus est iste; Jesus est Filius Mariæ, Messias est Jesus, ergo Messias est Filius Mariæ. En syllogismum expositivum? Cujus prima propositio dicit coæquationem subjecti cum prædicato, facitque hunc sensum: Omne cui competit esse Jesus, de quo hic, illi competit esse filium Mariæ.

Applicemus dicta. In primo Expositivis non est accommodata, ut dixi, distributio: Quia illius propositionis; Deus ille unus est tota Trinitas, non est iste sensus: Omne cui competit esse Deum illum unum, est tota Trinitas: In Minori etiam utpote affirmativa, non potest jam distribui, ly Deus. In secundo Expositivis, illa eadem recurrit proportio prima, sine accommodata distributione. In tertio Expositivis; Deus ille unus est Pater, non accipitur ita, ut faciat hunc sensum: Omne cui competit esse Deum illum unum, est Pater. In quarto syllogismo recurrit eadem propositio, quæ in tertio, eodem vitio laborans.

Quod si dicant arguentes, quod illius propositionis Deus ille unus est tota Trinitas, sit iste sensus; Omne cui competit esse Deum, est tota Trini-

Trinitas, falsa erit Major, hoc sensu, quod cui competit esse Deum, competat illi esse Trinitatem.

OBJICIT 2. Idem. Si datur Trinitas, sequitur unum & tres deos fore, unum quidem expresse, tres vero si vim sententiæ spectes, quia tres essent personæ, quarum quælibet est Deus.

RESPONDETUR. Negando sequelam; & licet tres sint personæ quarum quælibet est Deus, quia tamen est Deus Deitate eadem, non tres erunt dii, sed unus Deus, nisi velis unum per tria numerare.

INSTAT 1. Ex hac Doctrina sequitur, Patrem esse Filium, valet enim hoc argumentum; Unus ille Deus est Pater. At Filius est unus ille Deus. Ergo Filius est Pater.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; est enim syllogismus ex particularibus; neque enim illa Major habet hunc sensum, omne cui competit Deum unum esse, est Pater.

INSTAT 2. Rectè ita argumentor, Pater est persona Divina, Filius est persona Divina, Spiritus Sanctus est persona Divina, ergo tres sunt Divinæ personæ, non una; Ergo etiam bene argumentor, Pater est Deus summus, Filius est Deus summus, Spiritus Sanctus est Deus summus, ergo tres sunt Dii summi, non unus.

RESPONDETUR. Utrumque hoc non nisi Enimvero esse, ponendo unum argumentum in Antecedenti, aliud in Consequenti. Paritas autem consequentiæ negatur, quia ad hoc ut aliquid sit tria est necesse triplicari unitatem in illo genere, cum ergo in se multiplicentur personæ, & non multiplicentur Deitates, erunt tres personæ, & non tres Deitates.

INSTAT 3. Deus in essentia unus, est persona Divina, adeoque una. Primam partem assumptam sic probat, deducendo ad impossibile, Deus ille unus non est persona. Pater est persona Divina; Ergo Pater non est Deus ille unus.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; est enim syllogismus ex particularibus: neque enim prima propositio facit hunc sensum, nulli horum cui competit esse Deum, vel essentiam Dei habere, competit esse personam Divinam.

INSTAT 4. Ubi re ipsa multiplicantur substantiæ, multiplicantur etiam illa quæ de singulis substantiis dicuntur, & multiplicantur quidem pro numero suorum subjectorum; & ita quot sunt homines, tot sunt animalia, quot lineæ tot quantitates; Ergo cum de personis tanquam subjectis prædicetur Deitas, & ipsa multiplicari debet.

RESPONDETUR. Illam inductionem veteram esse de creatis, in quibus impossibile est unum identificatum realiter multiplicari non multiplicato alio, quia in creatis non datur distinctio virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia, secus in Divinis.

INSTAT 5. Vox Dei est nomen Personæ, ergo cum Deus unus sit, una erit persona. Antecedens probatur, quia Deo tribuitur nomen regentis, mundum creantis, &c. quæ omnia indicant personam.

RESPONDETUR. Rigorose loquendo ly Deus est nomen significans concretum ex natura & personalitate; non tamen formalissime importat personam, hinc quamvis supponatur quod ly Deus sit concretum ex natura & personalitate, nondum sequetur quod sit persona una, eò quod illud concretum possit haberi ratione alijs & alijs personæ. Diceret etiam Suarez, & qui illum sequuntur quod nomen Deus non sit quidem nomen personæ, sit tamen nomen subsistentis subsistentia absoluta. In nostris principiis dici potest, quod nomen Deus sit nomen personæ abstractè, & communiter ad tres personas sumptæ, licet non sit nomen personæ determinatè sumptæ.

OBJICIT 3. Idem. Ex nostrâ Doctrina sequitur quamlibet Divinitatis personam, trinam in personis, esse; quod probat: Deus ille unus, est trinus in personis, quælibet persona Divina est Deus ille unus, ergo quælibet est trina in personis;

RESPONDETUR. Negando sequelam, & probationis consequentiam, est enim ex particularibus: quia Major non facit hunc sensum; Omne cui competit esse hunc Deum illum unum, est trinum in personis. Quando autem in defensione argumenti dicit non posse Deum summi essentialiter & personaliter ex eo, quia quælibet persona Divina est Deus essentialiter sumptus, quia totam Dei essentiam habet; id immerito dicitur, quia unaquæque persona est Deus essentialiter sumptus, per identitatem realem, sed cum alietate & distinctione virtuali. Aliunde etiam non concludit Doctrina, quia etiam Petrus totam habet essentiam humanam, hoc est non partem illius; nec tamen excludit quominus alia individua sint homo, & sicut individuationes alias non debet habere Petrus; ita nec una persona, alias personalitates.

INSTAT. Cui inest essentia Divina, ei inest totum id, quidquid in illa essentia est, unicuique autem Personæ, inest essentia Divina. E.

RESPONDETUR. Cui inest essentia Divina per identificationem realem secum, non tamen per identificationem omnium, quæ illi ipsi essentiæ Divinæ identificantur, & omnium illius, ita ut dicam, virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id, quidquid in illa essentia Divinæ identificatur, & omnium illius, ut ita dicam, virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id quidquid in illa essentia est. Nego Propositionem. Si inest essentia cum identificatione omnium illius virtualitatum, illi inest essentia secundum totum id, quidquid in illa essentia est, Conc. Horum explicatio ex dictis alibi petenda est. Personæ enim identificantur

R. P.
M. LOD
NOWSKI
om. de. Z.
VT

ipsi naturæ, distinguuntur tamen virtualiter ab eadem, in ordine ad prædicata primò intentionalia; hinc communicari poterit natura, non communicatis illis, quæ ab illa virtualiter distinguuntur; sed si communicaretur etiam secundum illa quæ virtualiter distinguuntur, tum primum cui inesset essentia, inesset totum id, quidquid in illa essentia est: nullum autem argumentum adhuc evicit, evincereque potest, quòd communicatà essentia, necessariò communicari debeant etiam ea, quæ virtualiter ab ea distinguuntur.

Brevius diceret aliquis, cui inest essentia Divina, eidem inesse per circuminfectionem totum id quidquid in illa essentia est; non inesse tamen per identitatem. Una autem persona est in alia, per circuminfectionem.

OBJICIT 4. Idem. Si personæ distinguerentur realiter inter se, & forent idem in natura, tunc idem simul, & una res foret, & plures, realiterque à se differret, & non differret: quod ipsum probatur, nam quæ sunt realiter eadem uni alicui rei, etiam inter se, realiter sunt eadem, atqui tres illæ personæ Divinæ realiter inter se distinctæ, realiter sunt idem, uni cuiusdam rei, nempe essentiæ Divinæ, ergo personæ illæ tres realiter inter se distinctæ, realiter inter se sunt eadem.

RESPONDETUR. Negando sequelam: Probatio ejus distinguitur. Quæ sunt realiter eadem uni alicui rei, sunt eadem inter se, in eo genere, in quo sunt idem. Concedo: in diverso. Nego. Quia ergo sunt idem non in ratione personæ, sed in ratione naturæ, non in ratione personæ, sed in ratione naturæ erunt idem. Retinendo et amphrasin communioris Doctrinæ, dici potest, quòd ea quæ sunt eadem uni tertio incommunicabili sint idem inter se, non quæ sunt idem uni tertio communicabili; Jam autem natura tribus personis, est communicabilis.

INSTAT 1. Nulla instantia adferri potest, quâ Axioma illud convellatur, præter id, de quo controversatur.

RESPONDETUR per nos non convelli hoc Axioma, sed admitti: clarum etiam est, quòd si aliquod tertium sit communicabile, fieri potest ut in illo conveniatur, utpote communicabili, stante distinctione communicantium. Quod attinet ad vim argumenti; quòd scilicet nullum aliud sit exemplum talis communicabilitatis; ad hoc dupliciter responderi potest, primò ostendendo exemplum in possibili, si enim eadem numero albedo, poneretur in tribus distinctis subjectis, etiam ratione albedinis ejusdem, convenirent omnia eadem subjecta inter se, & tamen ratione subjecti, distinguerentur realiter. Deinde dici potest, multa esse, quæ alio exemplo roborari non possunt, & tamen tenent: nam non datur animal rationale præter hominem, nec alius Dei Filius talis, etiam per oppositos, qualis

est Christus, & tamen non impedit, quo minùs hæc dentur: sic & in præsentia.

INSTAT 2. Hac responsione peti principium.

RESPONDETUR, non peti principium, sed stari in eodem, quorum distinctio alibi explicata.

INSTAT 3. tale communicabile quale assumit objectio, implicat contradictionem; quia illud communicabile & esset singulare, & non esset: Singulare enim esset, quia unum numero; non singulare autem, quia in plura ejusdem nominis ita dividi potest, ut tamen sit totum in singulis.

RESPONDETUR. Negando naturam Dei vel dividi, vel multiplicari in personis; sed communicari, non per unionem, sed per identitatem, sine ulla multiplicitate, in eo, quod communicatur. Hinc nego implicare, ut aliquid singulare communicetur pluribus per identitatem, non autem per sui plurificationem & multiplicationem.

INSTAT 4. personæ illæ tres, realiter inter se distinctæ sunt; Ergo sunt tres res distinctæ: Ly enim realiter est, & ly res est, pro eodem sumuntur; quo posito sic ulterius urget, essentia est realiter idem cum tribus personis, realiter inter se distinctis; Ergo est idem realiter cum tribus rebus distinctis. Subsumit, sed quod est idem cum tribus rebus distinctis, id tres res esse est necesse, ergo essentia Divina simul & una res erit, & tres res: quod implicat.

RESPONDETUR. An sint in Divinis tres res relativæ? de hoc cum oppositis nolo disputare, alibi id tractatum est; nec est disputatio de articulo fidei, de quibus hîc solis agimus: & quia subsumpta continent articulum fidei, sic distinguo, essentia est realiter physicè cum personis idem, ita ut includat distinctionem virtualem intrinsecam, seu in ordine ad prædicata primò intentionalia. Concedo; Est idem realiter per exclusionem dictæ distinctionis. Nego; similiterque distinguitur consequens: quod si distinguitur essentia à personis virtualiter stante identitate physica, bene poterunt multiplicari personæ, non multiplicatà essentia, quæ in illis est idem realiter, non per sui multiplicationem, sed per communicationem. Deinde alia est hæc phrasîs rigorosè loquendo: Personæ sunt tres realiter & Personæ sunt tres res, nam illud: realiter cum ponatur adverbiali significatione, accipi poterit salva fide, pro personis; nominaliter autem positum tres res supponit pro substantia. Hinc nego hanc controversiâ majorē: Non possunt esse tres personæ quin sint tres substantiæ.

INSTAT 5. per modum Corollarii; Quòd in nostris principiis sequatur personas Divinas fore unum per se, & unum tantum per accidens: Erunt quidem unum per se, quia quæ sunt idem ratione essentiæ, & quidem ejusdem numero, maxime

maximè sunt unum per se, quæ autem sunt pluræ actus, ultimæque perfectione, ea non sunt per se unum, sed unum tantum per accidens.

RESPONDETUR. Personas Divinas esse unum per rationem naturæ, ratione autem personarum non debent dici etiam per accidens unum, quia in ratione personarum quæ talium nullam omnino unitatem habent, suntque in ratione personarum distinctissimæ realiter.

Continuatur Solutio.

OBJECIT 5. Idem ex nostris principiis sequitur tres fore substantias Dei, & unam; unam ut supponitur, tres autem, quia essent tres personæ: quod ipsum probatur, quia persona nihil aliud est quàm substantia prima intelligens, ergo ubi sunt plures personæ ibi sunt plures substantiæ primæ intelligentes, quia multiplicato definitio multiplicatur etiam definitiones.

RESPONDETUR. Negando dictam definitionem, quam nec Auctoritas, nec ratio probat, & si corrigi deberet illa definitio, Persona, esset substantialis terminus, substantiæ intellectivæ non dico intelligentis, quia ly intelligens supponit jam pro persona, & tamen in divinis pro alio supponit natura pro alio persona, nec probatur pro eodem sumi debere.

INSTAT 1. Idem, si quælibet persona est substantia, ubi plures sunt personæ, plures etiam sunt substantiæ; multiplicatis enim individuis, multiplicatur in iisdem id quod generis locum occupat, uti & id quod speciei: individua autem sunt personæ, quarum genus est substantia.

RESPONDETUR. Negando ut suprà, personam definitivè, esse substantiam primam intelligentem. Independentem ab hoc principio ad hoc argumentum non convincit; retorqueri enim in primis potest, paternitas est in re, ut suprà, natura v. g. Petri, multiplicatis filiis multiplicatur paternitas, ut scitur ex materia Prædicationis aliquid, nunquidne tunc multiplicatur natura Petri? Ex alio etiam principio non concludit idem argumentum; quia scilicet persona cum substantia est quidem realiter idem, sed non virtualiter, hinc poterit non multiplicari substantia, multiplicari personalitas.

INSTAT 2. Mutatâ jam definitione personæ, assumendo hanc, quod persona seu suppositum sit substantia prima completa, unde urget, Quælibet persona est suppositum, omne autem suppositum substantia est, ergo & quælibet persona substantia erit, ergo ubi plures personæ illic plures substantiæ.

RESPONDETUR. Demus Crello quod persona sit substantia prima completa, hoc est rationem habens totius, excludendo rationem partis; necdum tamen evincit intentum; quia quamvis demus omne suppositum esse realiter physicè substantiam; non tamen virtualiter, consequenter plurificationis personis non est ne-

cessè plurificari substantias. Multis postea discurrit Crellius cum iis, qui Patrem & Filium dicunt esse, non entia, quod nos non dicimus.

INSTAT 3. In nostris principiis dicitur persona, non esse substantia, sed modus substantiæ, & modus entis: quomodo ergo imperat? agit, à nobis invocatur? cum actiones non sint substantiæ, sed rei subsistentis; & dum Deum invocamus, non censemur invocare modum aliquem Divinæ substantiæ, nullusque Divinas personas crederet, suâ subtilitate aciem mentis effugientes.

RESPONDETUR. Propter identitatem realem substantiarum cum naturâ Divina salvari bene, quod non modus aliquis imperet, agat, invocetur &c. in nobis autem, si substantia distinguitur modaliter, tribuuntur actiones non illi abstractè sumptæ, sed in concreto. Subtilitas autem definitionis personarum facit, ut tanta penetratione terminorum rudes non credant Trinitatem personarum, licet ipsum objectum confusè credant: nam illis æque difficile est intelligere substantiam sub formalitate substantiæ, formalitatemque etiam unius personæ sub formalitate personæ; & tamen hæc etiam per oppositos, credere debent. Disputat interim Crellius de persona & subsistentia, sed ad præsens id parum facit: in hoc tamen discursus ejus deficit, quia personam comparat cum subsistentia abstractè sumptâ: & tamen ipsum ly persona, importat Concretum ex personalitate & natura. Unde apparet quid sit respondendum ad hoc argumentum, omnis persona est subsistentia. Christus non est subsistentia. Ergo nec persona. Certè enim omnis persona abstractè sumpta est subsistentia; Ly autem Christus supponit pro concreto ex persona & natura.

OBJECIT 6. Impossibile est unius numero substantiæ, plures esse subsistentias, quia unius rei non possunt esse plures formæ ejusdem rationis sive substantiales, sive accidentales, etiam modos entis includendo; & ita non possunt esse plures existentia, rationalitates &c. in eodè &c. & ratio est, quia non potest eadè res bis aut pluries esse, id, quod est, sed semel tantum; intellige eodem tempore, respectu, (qui in relativis tantum observandus) & secundum easdem partes, alioqui daretur processus in infinitum.

RESPONDETUR. Negando subsistentias esse, formas ejusdem rationis; nam forma, licet ita loqui, paternitatis à forma filiationis in ratione personæ non minùs distinguuntur, quàm formæ distinctæ realiter. Rursus, cum nulla substantia creata, exigit plures formas vel subsistentias, nulla etiam pluribus subsistentiis terminatur. Divina autem natura, est exigitiva trium personalitatum, ut fides docet, nec id implicat.

INSTAT Idem. Si illæ subsistentiæ non essent ejusdè rationis, specie different, quod fieri non

R. P.
H. MŁOD
NOWSKI
m. d. e. Z.
VT

non potest, quia compositio ex genere & differentia non datur in Deo, & impossibile est, ut quorum una est numero essentia, ea specie & definitione discrepent; quæ enim definitione discrepant, ea etiam essentia discrepant.

RESPONDETUR in Divinis dari quasi specificam distinctionem, non in prædicatis absolutis, sed in relativis. Et licet compositio ex genere & differentia actu distinctis nemine cogitante non detur in Deo, potest dari compositio per rationem, & quamvis quæ sunt idem essentia, non possint definitione essentia discrepare, possunt tamen aliis definitionibus, verbi gratia definitionibus personalitatum, distingui, ita verbi gratia in Paulo, alia definitione definitur paternitas, alia filio; & tamen una est essentia Pauli.

Addit in processu suorum Discursuum Crellius, subsistentia reddi incommunicabilem naturam, quod verum est etiam de Divinis; nam natura prout est terminata verbi gratia paternitate, non est communicabilis Filio.

Diceret etiam aliquis subsistentiam absolutam reddere incommunicabilem, omni modo alteri naturam, secus subsistentiam respectivam: hoc enim ipso quæ respectiva subsistentia est, deponit aliam subsistentiam: unde subsistentia Petri, exigens identificatum suæ essentia, Filium, hoc ipso deponit subsistentiam Filii.

OBJICIT 7. Ex nostris principiis sequi, & fore personas Divinas incommunicabiles, ut supponitur, & fore communicabiles, quorum enim essentia & quidem tota communicabilis est pluribus suppositis, illa ipsa sunt communicabilia pluribus suppositis, si ergo Divinarum personarum essentia tota est communicabilis, & ipsæ personæ erunt communicabiles.

RESPONDETUR. Quorum essentia & quidem tota sub ratione & virtualitate nonnisi essentia est communicabilis, & illa ipsa sunt communicabilia, nego Majorem. Quorum essentia & quidem tota, etiam ratione virtualitatis distincta, & in ratione suorum complementorum, terminorum, est communicabilis pluribus suppositis, illa ipsa sunt communicabiles, concedo Majorem. Distinctaque Minore nego Consequentiam.

Quando autem inferius urget, quod in creatis unius Substantia nonnisi una sit subsistentia, id ad Divina deduci non potest, quanquam etiam de creatis negant aliqui, modo illæ subsistentia non sint identificata tertio.

Quare autem id ad Divina transferri non possit? ratio est, quia in hoc nulla est implicantia in Divinis, & hoc de facto dari Doctrina Ecclesiæ asserit. Nec valet Consequentia, in creatis hoc vel illud non datur, ergo nec dabitur in Divinis. Alia etiam disparitas est, quia personæ Divinae sunt relativæ, & termini sui, deponentes identificationem, in eadem natura. Si enim non

deposcerent termini sui identificationem in natura, hoc ipso daretur pluralitas Deorum: ex eo autem quia sunt relativæ illæ subsistentia, non possunt esse solitariae; nam unius ad unum non est relatio, consequenter deponent pluralitatem terminorum; sed non pluralitatem in natura, ergo pluralitatem in personis: nihil autem simile de creaturis saltem actualibus, dici potest. Quare autem non sequatur debere dari infinitudinem personarum? de hoc infra. Quod autem adfert in contextu Crellius, nempe quod non partem sibi decerpit subsistentia terminanda naturæ; id non convincit, quia sequitur non quod relinquat partem essentia alteri terminandam, sed quod non relinquat totam terminandam, si simul secum sumatur; secus se seclusa; interveniente præcipue distinctione virtuali, vi cuius ita se habet ad terminari a secunda personæ essentia Divina, quasi non fuisset terminata à prima.

Punctum Difficultatis 2.

tis 2.

Solvuntur Objectiones Goslarvii.

EDIDIT Keckermannus Gedanensis Prædicans librum, contra ut vocamus Arianos, solvereque conatus est eorundem objectiones. Contra solutiones institit Goslavius, qui insuper edidit specialem disputationem de persona contra Jacobum Martini, Wittenbergæ Doctorem, ex utroque libello desumenda sunt objectiones.

OBJICIT 1. Ubi est essentia & persona, ibi est compositio; In Deo est essentia & persona; Ergo in Deo est compositio.

RESPONDETUR, ubi est essentia & persona distincta realiter, & physice, illic est compositio; sed non ubi persona & essentia sunt indistincta realiter, nisi velis loqui, de compositione per rationem.

INSTAT 1. Ubi est essentia & persona, ibi est unum per alia, at compositio est unum per alia: cum simplex sit unum per se, resolutio enim, arguit compositionem.

RESPONDETUR, quod ubi est unum per alia distincta realiter, illic sit compositio, ut suppono, realis: Jam autem essentia & relatio, sunt indistincta realiter.

INSTAT 2. Substantia & Accidens faciunt compositionem, essentia Dei est substantia, relationes sunt accidentia.

RESPONDETUR. Negando universaliter relationes esse accidentia, ut videre est in relationibus transcendentibus, etiam in creatis; & ad maximum Minor vera est de relationibus, quæ non sunt termini, & complementa, ut vocant substantiarum, seu quæ in personalitatibus quæ talibus non imbibuntur; imbibuntur autem Divinae relationes.

Objr-

Objicit 2. Ubi sunt unum & tria, illic sunt quatuor realiter distincta. In Deo est una essentia & tres personæ. Ergo in Deo sunt quatuor realiter distincta.

Respondetur. Veram esse Majorem si unum sit realiter distinctum à tribus; quod in presenti non est: nam essentia à personis non distinguitur realiter.

Objicit 3. Doctrinam de Trinitate contrariari principiis lumine naturæ notis.

Primum principium est, omne est vel non est, cui principio contrariatur Trinitas, quod sic probatur. Paternitas est idem realiter cum essentia. Essentia est idem realiter cum filiatione. Ergo paternitas est idem realiter cum filiatione, & tamen per nos non est idem realiter cum filiatione.

Respondetur. Hoc argumentum esse Galileum, hinc ejus secunda propositio Major negaturque illi Consequentia. Constat enim ex Particularibus: nec enim Majoris illius est sensus: Omne quod est essentia, est idem realiter cum filiatione, quod jam supra explicatum est.

Neque valet si dicas: Paternitas & filiatione est Deus, ergo paternitas & filiatione est Dei essentia: nam quid est Deus quàm essentia per quam est Deus? Ridiculum est esse Deum & non esse Dei essentiam, & si paternitas non est ipse Deus: Ergo non quicquid in Deo est, Deus est. Resp. Paternitatem & filiationem esse Deum, hoc est identificari Deitati tanquam alicui communicabilis, & distincto à se virtualiter; sed paternitas & filiatione non est Deus, hoc sensu quasi essentia, sed indivisibiliter his duobus, paternitate & filiatione, & quasi ab illis non distinguatur virtualiter. Directè autem ad principium dici potest, quod libet est vel non est, in eo in quo est vel non est; & ita in genere essentia sunt idem Pater & Filius; sed non in genere personalitatis.

Secundum Principium dicit convelli, quod illa concipit, quæ duo sunt idem quid tertium, ea inter se sunt eadem, & tamen paternitas & filiatione sunt eadem res cum essentia, & non sunt idem inter se.

Responsum est supra in argumentis Crelui.

Tertium principium à nobis ajunt destrui, scilicet syllogismi Expositorii; quia nolumus concedere hunc syllogismum, qui tamen bonus est & Expositorius. Essentia est Pater. Essentia est Filius. Ergo est Filius Pater.

Respondetur. Negando sequelam & negando hunc syllogismum esse expositoryum secundum dicta supra, sed ex particularibus.

Objicit 4. Persona in Deo, aut est finita aut infinita; si finita, ergo non est Deus. Si infinita, ergo tria sunt infinita: quia tres personæ.

Respondetur. Negamus Catholicis, illic esse tria infinita, quia iste modus dicendi impor-

rat diversitatem etiam in essentia. Concedunt aliqui nostrum esse illic tres infinitos relative. Sed alio etiam ex fundamento non convincit Argumentum, quia vel accipit personam prout subest nostris conceptibus, vel prout est à parte rei, si prout subest nostris conceptibus, neque est finita, neque infinita, sed sola sua prædicata essentialia importabit; Si autem sumatur prout est à parte rei, est infinita propter identitatem cum natura.

Objicit 5. Eadem res non potest distinctas personas constituere, intellectus etiam & voluntas in Deo sunt idem, ergo ex intellectu & voluntate non possunt distinctæ personæ profluere.

Respondetur. Argumentum non laudari à Goslavio, habetque in creatis instantiam; nam ab eadem potentia possunt distincti specie poni termini. Deinde immeritò supponit, quod voluntas & intellectus, quæ sunt quid absolute, constituent personas.

Objicit 6. Subsistentia vel est de intrinseca ratione essentia, vel non est? Si est, ergo essentia est incommunicabilis, sicut & ipsa subsistentia; Si non est, ergo sunt quatuor subsistentia.

Respondetur. De intrinseca ratione essentia est subsistentia, ita ut suo modo non sit, non est de intrinseca ratione, quia distinguitur virtualiter ab eadem; est de intrinseca ratione, quia essentia deposcit subsistentiam tanquam suum terminum & complementum, & quia identificatur realiter essentia Divina, vicijus identificationis reddit illam naturam, quæ terminatam incommunicabilem, licet communicetur ratione explicatæ distinctionis virtualis, quæ, aut similis distinctio, facit, ut quamvis subsistentia sit incommunicabilis, sit communicabilis essentia.

Instat Idem. Effectus, qui participat suæ naturæ causam, talis est, qualis est causa; quomodo autem effectus id est subsistentia, erit incommunicabilis, essentia à qua illa est, communicabili existente.

Respondetur. Ponere argumentum in Divinis rationem causæ & effectus, quæ falsa sunt. Item supponit, quod ab essentia sit personalitas, & tamen tritum est, in nostra Theologia, quod natura non generet, adeoque, quod non producat subsistentias. Denique nego, quod subsistentia non habeat rationem talis in omnibus, rationem qualis habet natura, salva alietate virtuali.

Objicit 7. Quando Filius genitus est, & erat, vel non erat? Si erat, quare est genitus? Si non erat, ergo aliquando non fuit, & per consequens non est verus Deus, loco ly verus ponit Goslavius ly unus, eò quod non possit esse is verus Deus, qui aliquando non fuit, tales sunt dii de quibus sæpe Scriptura.

RESPON-

R. P.
M. LOD
NOWSKI
m. de Z.
VT

RESPONDETUR. Correctio non est bona, quia negatur posse esse verum Deum; qui aliquando non fuit. Ad argumentum quod attinet, illud non tam Trinitatem, quam Generationem Filii Dei impugnatur; ad illud autem respondetur, negando Majorem propter ly quando; ly autem quando supponit determinationem in tempore, in nullo autem determinato tempore genitus est Filius, sed ab aeterno: Ne autem effugiamus difficultatem, ponemus terminum ab aeterno: Filius ab aeterno vel erat, vel non erat? Si erat quare est genitus? respondetur non est genitus, quasi ipse *erat* successerit generationi, sed quia ut verum esset, de illo, ab aeterno *erat*, habuit hoc ex eo, quia ab aeterno est genitus. In hoc ergo fallitur imaginatio argumentantis, quod putet ipsi *erat* succedere generationem, quod in aeternis & Divinis non est; Quod etiam esset, si aliquid ab aeterno per possibile vel impossibile crearetur, ut reflectens advertet.

Hæc argumenta habentur in refutationis parte secunda reliqua quæ secundam personam concernunt, infra ponentur. Nunc ad alia argumenta ex libello de persona accedamus.

OBJICIT 1. Persona Trinitatis per se subsistit, sed quidquid ita subsistit, substantia est, Ergo.

RESPONDETUR. Negando Minorem: Per se enim subsistentia per modum termini, qualis est subsistentia personæ, non est substantia, quo ad virtualem identitatem; sed terminus substantiæ; licet sit substantia per identitatem physicam.

OBJICIT 2. Persona Divina non est accidens; Ergo est substantia.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; nam ne sit accidens, sufficit quod sit aliquid substantiale, hoc est terminus substantiæ; licet non sit substantia, seu natura. Et sicut unio in sententia Modalistarum non est accidens, neque tamen est substantia, sed aliquid substantiale; ita & in præfenti. Ostendit etiam Ruiz Disp. 23, Sect. 4. Patres dicere tres esse substantias in Divinis, accipiendo ly substantiam pro persona, vel præcindendo rationem substantiæ ab absoluto & respectivo.

OBJICIT 3. Omnia prædicata necessaria cum suis subjectis naturam communicant, hinc dicuntur essentialia, quia de essentia sunt subjecti, ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus dicuntur esse Deus; cum itaque Deus sit substantia, etiam illæ personæ erunt substantia.

RESPONDETUR. illas personas esse substantias, quia identificantur naturæ, quæ est substantia, sed non esse in se substantias, nec adferre singulas prædicata naturæ, accepta, pro terminabili a subsistentiâ; qualiter hic sumimus terminum naturæ. Ex quo ulterius concluditur, quid sit dicendum ad illud argumentum, quod ferme ita proponitur. Persona Trinitatis, est essentia Dei individua intelligens, sed non sunt

tres essentia Divinæ individua intelligentes; Ergo nec sunt tres personæ.

RESPONDETUR. In principiis communibus falsam esse Majorem. Distingui etiam potest sic Argumentum, persona Trinitatis est essentia Dei individua, ita ut persona ipsa sit essentia formalissimè & indistinctè virtualiter. Nego Majorem; ita ut ratione individui, hoc est, non individui seu communicabilis alteri ut supposito, formalisetur. Concedo Majorem: Sed non sunt tres essentia sub formalitate essentia. Concedo Minorem, non sunt tres essentia sub formalitate individuationis, incommunicabilitatis alteri, ut supposito. Nego Minorem & Consequentiam. Hoc argumentum etiam in aliis materiis fallit, nam v. g. Cæna in recto est comestio, & tamen multiplicata comestione, non est necesse multiplicari canam.

OBJICIT 4. Ponitque personas non esse relationem, persona enim est in genere substantiæ, relatio in genere accidentis, item quidquid per se subsistit, est in categoria substantiæ, omnis autem persona per se subsistit.

RESPONDETUR. Personam quidem ut sic, non esse relationem, nec personam Divinam constitui primò relatione, sed hæc Scholastica merè sunt. Argumentum etiam non convincit, ut proponitur; quia licet persona sit in genere substantiæ, non est tamen species ejusdem, sed tanquam terminus & complementum. Quod omnis relatio sit accidens non est verum, etiam in creatis relationibus transcendentalibus. Unde ultima illa propositio: quidquid subsistit in categoria substantiæ est, distingui debet est in categoria substantiæ, vel tanquam species, vel tanquam terminus substantiæ. Concedo; solum tanquam species. Nego. Subsistentia autem est per modum termini.

OBJICIT 5. Omnis relatio requirit fundamentum, seu relatum & terminum ad quem, ut vocatur, correlatum; quid autem horum in Deo? & si nihil horum in Deo, quomodo dabitur Trinitas?

RESPONDETUR. In primis cum dentur relationes non mutua per Aristotelem, & cum terminus possit non esse correlatum, immerito supponit terminum esse universaliter, quid correlatum. Sed quidquid sit de hoc, fundamentum proximum relationum in Divinis est ipsa persona generans, passivè autem genita, est terminus. Neque putarem essentiam esse fundamentum proximum, non propter rationes quas Goslavius adfert: sed propter hanc rationem; quia essentia est prior quam persona (suppono intelligibilitate) hinc illa prioritas dejicit naturam, ne sit fundamentum proximum relationis. Deinde ideo potius non est fundamentum proximum natura, quia inter fundamentum & terminum relationis realis, intercedit distinctio realis orta ex oppositione relativa reali, quæ ratio-

ratione naturæ non habetur; & quia illud proxime refertur quod generat, essentia autem non generat.

Punctum Difficul-

tatis 3.

Solvuntur aliæ Objectiones.

OBJICIT 1. Blandrata, apud Penalzoa. Verus & unus Deus, est Pater Christi. Trinitas non est Pater Christi. Ergo Trinitas non est verus Deus.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia est syllogismus ex Particularibus, ut supra explicatum est. Rectè etiam Penalzoa offert contrarium paralogismum, verus & unus in specie homo fuit Adamus, sed nos ejus filii non sumus Adamus, ergo non sumus homines.

OBJICIT 2. Aliqui Transylvani, Pater & Filius & Spiritus Sanctus sunt alius & alius & alius; sed Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus Sanctus est Deus. Ergo sunt alius, & alius, & alius Deus.

RESPONDETUR. Argumentum non esse categoricum, sed ut sit, poni debere hanc Majoram. Quod est alius & alius, & alius, est alius & alius, & alius Deus, in qua Majori est fallacia accidentis quia ex eo, quod convenient in Deitate, argumentatur etiam quod convenient etiam in alietate personali, in qua non sunt idem, & ab alietate in qua disconveniunt, ad Deitatem in qua conveniunt, competitque personis. Alius in ratione personæ, non in ratione naturæ.

OBJICIT 3. Alii apud Valen. lib. 1. de Trinitate cap. 27. præter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum nullus est Deus, sed neque Pater solus, nec Filius, nec Spiritus Sanctus sunt personæ; Ergo nullus est Deus, qui sit trinitas personarum.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum non esse categoricum. Deinde distingui potest prima propositio, præter Patrem & Filium & Spiritum Sanctum nullus est Deus exceptivè, hoc est his exceptis, nullus est de quo prædicatur hoc prædicatum Deus. Conc. præter Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum nullus est Deus, ita ut collectivè hæc omnia in uno habeantur. Nego propositionem: Committiturque hic fallacia arguendo ex statu collectivò quæ talis statum non collectivum. Valentia rectè retorquet, præter hunc, & hunc, & hunc, &c. hominem, nullus est populus in mundo, sed neque hic homo solus, neque hic, neque hic, &c. est populus. Ergo nullus populus in mundo datur. Unde est hic fallacia accidentis, à negatione collectionis, quæ singulis serviat, procedens ad negationem collectionis, quæ simul omnibus conveniat.

OBJICIT 4. Si plures essent personæ Divi-

næ, essent plures habentes Deitatem, sed esse habentem Deitatem est esse Deum, & plures habentes Deitatem, est esse deos; Ergo existerent plures dii, quod ipsum illustratur: Quia ubi sunt plura habentia albedinem, sunt plura alba, & si eandem humanitatem tres personæ terminarent, essent plures homines: quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ut significato alicujus nominis, numerale nomen addi possit, satis est, si rectum illius nominis, sit multiplex.

RESPONDETUR, quod quamvis esse habentem Deitatem, sit esse Deum; non tamen plures habentes Deitatem, est, esse plures deos. Ratio, quia usus communis hominum utentium ad placitum verbis, non multiplicat Deitates, nisi supponantur ipsæ Deitates in se multiplicari; nec usurpat terminum dii, nisi quando supponit ipsam naturam Divinam multiplicari. Quia autem quando dicitur de personis Divinis sunt plures habentes Deitatem, non supponit eandem multiplicari, sit ut non possint tunc dici tres vel plures dii; quod absurdum non sequitur, si habens Deitatem dicatur esse Deus.

OBJICIT 5. Posito Mysterio Trinitatis uni eidemque simplici entitati convenirent prædicata contradictoria; quod est absurdum, quia impossibile est idem esse & non esse.

RESPONDETUR. Recurrendo ad virtualem distinctionem, ejusque defensionem aliàs factam. Plures aliorum Responsiones adducit Perez cit. a. n. 13.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones ex Scriptura.

Non habentur quidem Objectiones, quæ directè pugnent contra Trinitatem, quæ Trinitas est; nisi fortè adducantur Auctoritates, quæ Dei unitatem probant; sunt tamen non paucae, quæ apparenter dicunt, quod uni Patri, competat Deitas; ex quibus inferitur non dari Trinitatem. *His ut satisfiat, sit*

Punctum Difficultatis 1.

tis 1.

Solvitur Objectio ex Evangelio S. Joannis 17. & Matth. 24.

OBJICIT 1. Crellius ex illo Joannis 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant Te (Pater) solum verum Deum*, hic nemo dubitat, Dei veri nomine, Deum summum intelligi, quare cum Christus Patrem suum ita describat, ut eum solum verum Deum dicat, intelligitur solum Patrem Christi, esse solum Deum summum.

RESPONDETUR 1. Explicando Scripturam, quod ly solum, quamvis sit particula exclusiva, debet tamen sumi secundum accomodatam acceptionem, sic v. g. si quæretur: Estne solus pater familias in cubiculo, respon-

A 2

deatur-

deaturque solus, ly solus non excludit ab eodem cubiculo Deum, aërem, præsentiam domesticorum, sed solum excludit Hospites, & similia; secundum ergo accommodatam acceptionem nos dicimus, per ly solum, excludi illos Deos, qui sunt Idola, & non sunt veri dii; sed non excludi personam Filii & Spiritus Sancti, quam si dicat arguens excludi, hoc ipsum aliunde probari debet: Est Responsio Epiph. l. 1. c. 4. Athan. & aliorum. Inter quos Chrysost. Homil. 72. in Matth. Quamvis quando inscriptum sive veteri sive nova esse dicitur unum esse Deum & præter eum alium non esse, non ad distinctionem Filii sed exclusionem dictum sit idolorum.

INSTATI. Idem contra Resp. Ea est vis vocis solius, ut omnes alios excludat, à communione prædicati, præter eum, cui apponitur: is autem cui vocula solus, si sententia spectetur, apponitur est Pater; prædicatum autem est verus Deus: Ergo vox solus, à communione hujus prædicati, omnes excludit, præter Patrem.

RESPONSUM jam est ly solus esse particulam exclusivam, sed secundum accommodatam acceptionem.

INSTAT 2. Vel ideò Gentium dii à vera Deitate, vi horum Christi verborum, excludi intelliguntur: quia censet eos à Patre quem solum verum Deum Christi appellat esse diversos, vel quia jam constat eos falsos deos esse; non posteriorem ob causam; nam aliàs à vera Deitate jam excludi censerentur, antequam horum Christi verborum vi excludi intelligerentur, nec opus foret ad eam rem verba ista adhibere; Si autem priorem ob causam, necesse est omnes quos à Patre Jesu Christi diversos esse constat, à vera supremaque Deitate excludi; nam aliàs argumentum quod ex his verbis duceretur ad Idola Gentium à vera Deitate excludenda, foret invalidum; tale enim esset si categoricè ponatur. Quidam à Patre Jesu Christi diversi, non sunt veri dii. Gentium dii sunt à Patre Jesu Christi diversi. Ergo Gentium dii non sunt veri dii. Major autem in prima figura, esset particularis, adeoque non concluderet.

RESPONDETUR. Disjunctivam illam falsam esse, eò quod utrumque membrum illius, ut verum defendi possit. Inprimis, posterius membrum defendi potest, neque enim inania sunt verba Christi exclusiva falsorum deorum, quamvis supponerentur aliunde esse falsi dii, sicut ante promulgatā Legem verum erat dicere: quod Deus sit Deus, & tamen dicit Deus; Ego sum qui sum. Ego sum Dominus Deus tuus &c. non per novitatem dicendi, sed per assumptionem ad intentum, aliàs noti. Immo si verum est, quod dicit Crellius, sequeretur nunquam esse debitam argumentationem à notioribus, quod falsum est, siquidem illa noscuntur evidenter, antequam proponantur. Primum etiam membrum, sic defendi potest, quod per particulam

solus excludantur non aliqui, sed omnes alii, secundum accommodatam acceptionem.

Quando autem dicit inferius per hanc responsionem peti principium, eò quod assumatur non excludi per hoc alias personas, quæ unitatem habent essentiae; ad hoc dicimus, quod nos stemus in principio, sed arguens incidit in hoc vitium, dum supponit extendi hoc ly solus, etiam ad exclusionem aliarum personarum.

Ut autem legitimum argumentum ex illis verbis confici possit, concedimus Majorem non debere esse particularem, sed posita hac universalis; Omnes à Patre Jesu Christi diversi, non sunt veri dii, nihil contra nos sequetur, duplici ex capite, inprimis quia Minor hæc, Filius & Spiritus Sanctus sunt à Patre diversi, falsa est; nam ly diversi supponit pro alietate essentiae. Quæ responsio fundatur in notitia sensus horum verborum diversitas, differentia, distinctio, ad quod etiam advertit Aristot. 10. Metaph. cap. 5. t. 10. 11. 12. legatur Ruiz d. 39. à sect. 9. Ex alio capite non concludit hoc argumentum, quia ly diversi cum sit terminus respectivus, id quo est diversus, respiciet naturam, essentiam, Deitatem, & sic verificata adhuc Majori, Minor erit falsa, falsum enim est Filium & Spiritum Sanctum esse diversos Deitate.

Addo. De his terminis est controversia: An Pater, Filius, & Spiritus S. sint idem in natura, distincti realiter in personis. Ad quos terminos controversiæ attendendo ex verbis Sancti Joannis hoc contra Idola formabitur argumentum; Hæc distinctus à Patre Jesu Christi natura, & persona, est verus Deus. Hæc est enim vita æterna ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum non natura, sed persona à Patre distinctum. Omnes dii gentium sunt ita distincti. Ergo nulli dii Gentium sunt verus Deus.

INSTAT 3. Quantumvis concedatur, Christum prædicta verba protulisse occasione excludendi à Deitate idola gentium, non sequitur, hæc verba non excludere à Deitate Petrum & Paulum; Ergo etiam extendi poterunt ad negandam Deitatem Filio, & Spiritui Sancto.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam, quia nullum fundamentum est excludendi à Deitate Filium & Spiritum Sanctum; est autem fundamentum positivum, quo probari possit & supponi Petrum & Paulum esse creaturas.

INSTAT 4. Idem. Prædictis verbis excludi non minus eos à vera Deitate, qui essent naturæ diversæ, sed & qui personæ essent à Patre aliæ; populari etiam genere loquendi utitur Christus, & Discipulorum suorum captivi sese accommodat: jam vero populo, immo & universis, solus Pater, non minus solā Patris personam denotat, quam substantiam, immodò vulgus cum perso-

personam Divinam cogitat, etiam substantiam diversam cogitat.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, cuius probatio contradicit Evangelio; cum sæpe Christus difficilia locutus sit, & quæ erant abscondita ab oculis Apostolorum; quamvis autem etiam nunc vulgus cum subtilitate noscendi non attingat alietatem personæ ab essentia; in simplicitate tamen discernit, cum dicit esse tres personas, unum Deum.

INSTAT 5. Si nemo vi horum Christi verborum à vera illa Deitate excluditur, etiam si à Patre, persona manifesta differat; nisi præterea constet eum essentia ab eo diversum esse, sequetur eum his verbis refutari non posse, qui dixerit Jovem v. g. vel Neptunum veros esse deos; personis quidem à Patre distinctos, sed ejusdem tamen cum illo essentia.

RESPONDETUR. His verbis refutandum esse, quia Jupiter non est hic Pater de quo Christus neque est genitus ab hoc Patre ut supponitur, hinc vi horum verborum refutabitur. Rursum posita hac propositione, Pater est solus unus Deus, subsumi potest, sed Jupiter nec secundum personam, nec secundum naturam habet identitatem cum Patre; Ergo non est solus ille verus Deus. Denique quamvis ex hoc loco id probari non posset, sufficit quòd aliunde probetur. Adde probabilem esse responsionem Petavii, quòd hoc loco non utatur Christus argumentatione ad alios deos excludendos, sed Christum eum hoc, ut dicat sempiternam vitam positam esse in notitia solius veræ Deitatis, quæ est in Patre.

RESPONDETUR 2. Ad eundem locum Scripturæ, quòd scilicet, ly solus, non sit construendum cum Patre, sed cum ly Deus: ex modo autem constructionis evanescit intentum oppositorum; quia ly solus constructum cum ly Pater excludit alium à Deitate; ly autem solus, constructum cum ly Deus, excludit omnes, qui non sunt Deus. Illustrari potest hoc tali exemplo. Petrus est animal, quòd solum est rationale, solus Petrus est animal, quòd est rationale, prima illa propositio non excludit Paulum, quomnis sit rationalis; secunda excludit: ita si ly solus construatur cum ly Pater excludit Filium à Deitate, secus si construatur cum ly Deus, ita construunt August. Tract. 105. Ambr. l. 5. de Fide c. 1. Nazian. Oratione 63. Socinus epist. 2. ad Marth. Radecium, qui fuit unus ex Crellii Magistris. Græcus etiam textus construit cum ly Deus, ita enim habet τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν.

INSTAT 1. Crellius contra Responsionem ly solus quoties adhibetur ad alia subiecta à conjunctione prædicati excludenda, subiecto non prædicato adjicitur; hoc autem loco vocem solus ad alia subiecta, nempe Idola, à conjunctione prædicati, quòd est verus Deus, excludenda, adhiberi contendimus.

RESPONDETUR. Falsum esse quòd semper

subiecto & non prædicato addi debeat ly solus, ut excludantur alia subiecta: quid enim ad hanc collocationem necessariò urget. Deinde vi hujus secundæ responsionis non sumus solliciti, an excludantur Idola à vera Deitate.

INSTAT 2. Si principia ejusdem Crellii teneantur, facilè ex dictis Christi, inferri Idola, non esse veros deos, non sunt enim Pater Christi, quòd non infertur ex nostris principiis; quia nec infertur, Filium non esse Deum.

RESPONDETUR. Quòd non sit articulus fidei apud nos, quòd hic sit Christi argumentatio contra Idola. Deinde similem difficultatem habiturus est Crellius, si quis Jovem dicat Patrem Domini nostri, nec inde inferri poterit illum, non esse Deum. Denique posset adhuc ex hoc loco contra Idola argui, quia non habent identitatem cum Patre, nec ratione naturæ, nec ratione personæ.

INSTAT 1 potest 3. ex eodem. Quamvis ly solus, construatur cum ly Deus, non cum ly Pater; id tamen perinde est ac si dicatur; solus Pater est verus Deus: quòd ipsum probatur, quia idem redditur sensus, si dicant: solus Christus est ex Virgine natus, si dicant: solus ex Virgine Christus est natus.

RESPONDETUR. Diversitatem harum propositionum jam supra ostensam. Negatur etiam paritas, quia secundum circumstantias, nullus subest ambiguitati locus, quòd & solus Christus, & solus ex Virgine natus sit, hinc usus parum curat constructionem illius propositionis, & ex diversitate collocationis solus, non metitur diversitatem sensus; sed quia quæstio ex una parte est, an alia personæ sint Deus? & ex alia parte, diversa collocatio, ly solus, in rigore, potest diversitatem sensus parere, non immerito ad hanc constructionem attenditur, idque ex fundamentis allatis. Quando autem diversitatem sensuum à nobis allatam, quam facit diversa constructio, vult sibi probari vel ex Scriptura, vel profano aliquo exemplo, actum agit, cum diversitas hæc ipsi utpote viro Latine scribenti, nota sit, nec est necesse in scribendo, semper ordinem Grammaticum servare.

RESPONDETUR 3. ad eandem Objectionem. Hunc ipsum locum æqualiter probare Christi Divinitatem, nam ibidem additur, & quem misisti Jesum Christum, unde ex hoc loco sic arguitur. De quo dicitur, quòd Pater & simul ab illo missus, sit verus Deus, ille est verus Deus; sed de Patre & de misso ab illo dicitur, quòd sit verus Deus, ut textus loquitur: Ergo & Pater, & missus est verus Deus.

INSTAT 1. Crellius contra Responsionem, cum vox solus ad plura subiecta refertur, vel omnib⁹ postponi solet, vel omnib⁹ præponi solet.

RESPONDETUR. Quamvis ly solus non jungatur cum ly Pater, eique postponatur; sufficit quòd ponatur ante ly Deus, apponaturque particula,

cula, Et, id enim non variat sensum: & ita eadem erit propositio, siue dicas, Solus ego cum meo amico N. utar hoc bono, siue dicas solus ego utar hoc bono & meus amicus: hinc & in presenti simile quid verificabitur. Nec Græca locutio obstat ut ostendit Maldonatus.

INSTAT 2. Saltem sequi ex hoc loco, quod Spiritus Sanctus non sit Deus.

RESPONDETUR. Exinde directe & clare non colligi illum esse Deum; deduci tamen legitime, quia cum aliunde constet originari illum per modum unius ab utraque persona, si utraque originativa persona est Deus, deducetur etiam illum esse Deum; quia illa origine debet illi communicari, natura Divina. Si autem quispam priores duas responsiones teneret, hac instantia non premeretur. Quia verò non additur illo loco, quòd in hoc solo stet vita æterna, quod est noscere Patrem & missum ab illo, datur adhuc locus, ut requirantur & alia credenda, itemque opera bona.

INSTAT 3. Quia nec Christus nec Apostoli inculcarunt, quòd unà cum Patre, sit ille solus verus Deus, sed solum appellabant illum Christum, aut Dei filium, & si hic fuisset sensus Christi, qualem posuit tertia responsio, dixisset phrasin suam scriptura ut cognoscant, quòd vel quia tu es solus verus Deus, sicut aliàs dicit, quia tu es Christus Filius Dei: item cognoverunt Principes, quia hic est Christus.

RESPONDETUR. Retinendo tertiam explicationem dici potest sufficienter hoc loco id inculcari, quòd Patrem & illum, noscere verum solum Deum, sit vita æterna. Negamus etiam Christum & Apostolos non inculcasse Divinitatem Filii Dei. Quando autem præscribit phrasin Crelius, quæ Evangelista describere debuisset, hic & nunc Divinitatem Filii Dei, arbitrari id facit; & sicut liberum est Scripturæ nunc activâ, nunc passivâ uti constructione, item liberum fuit nunc Nominativo *Tu es*, nunc obliquo (*Te*) uti casu.

OBJICIT 2. Ex illo Matt. 24. v. 36. ubi Christus dicit se non nosse diem iudicii.

RESPONDETUR. Dixisse hoc Christum secundum naturam humanam: quod ipsum subdistinguitur, scilicet dixisse illa secundum quod est Legatus secreti iure ligatus, cuius distinctionis scholastica explicatio adfertur in Materia de Fide, an scilicet Deus amphibologicè loqui possit?

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones ex S. Paulo.

OBJICIT 1. Ex I. ad Cor. 8. v. 5. 6. *Nam etsi sunt qui vocantur Dii, &c. nobis tamen unus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in illum, & unus*

Dominus Iesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum. Ubi Paulus explicans quis sit ille unus Deus, simpliciter dicit esse Patrem, non Patrem & Filium & Spiritum Sanctum.

RESPONDETUR 1. Explicando locum S. Pauli, quòd scilicet dicat non per exclusionem Filii à verâ Divinitate, sed excludendo non nisi multitudinem Deorum: hoc enim erat intentum Apostoli, ut textus ostendit: & quòd non excluderet Filium indicat ipse ille titulus *Dominus*; & sicut per titulum *Dominus* applicatum Christo non excluditur Pater, quo minus sit Dominus, ita nec excluditur Filius, quamvis ly Deus, sit applicatum Patri: sic docuit Irenæus l. 3. c. 6. Chrysost. Hom. 5. de incomprehensibili, &c.

INSTAT 1. Contra Responsionem Crelii, præter similia, quæ supra attulit, quibus jam responsum est; quòd scilicet Apostolus explicare hic voluerit, quis sit ille unus Deus; rectenè verò is rem explicat, qui non modò tantumdem, sed etiam plus omittit, quòd ad rem explicandam attinet, quam exprimit? & si nos Catholici explicantes quis sit ille unus Deus, nominamus Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, etiam Paulus Christum nominare debuisset; præcipue ne per hoc convincatur Apostolus, occasionem præbere statuendi, quòd Deus sit unus essentia & persona.

RESPONDETUR. Primarium intentum fuisse Apostoli, ut videre est in contextu, distinguere Ethnicos à Christianis, per unum Deum in essentia; sed non fuit intentum, essentia terminationes seu personalitates explicare: hinc non debuit numerare personas. Nunc autem in præsentī Ecclesiæ statu, cum non agamus contra Ethnicos, sed non nisi contra paucos Adversarios, nominando unitatem essentia, etiam personas explicamus.

Deinde æquivalenter dicit Apostolus Christum Deum, appellando illum Dominum, quòd nomen nihilo inferius est, quàm nomen Dei ex usu Scripturarum, ut probat illud psalmi: *Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram*, advertitque Græcè & Hebraicè doctus Petavius lib. 3. c. 1. Nomen Tetragrammaton reddi *kyrie*, quòd Dominum significat, consequenter nec dedit ansam opinioni Adversariorum; & si quæ sit loci perplexitas, ea superatur Doctorum explicationi inhaerendo. Sequuntur hic illi expositorii de quibus supra.

INSTAT 2. Per hoc solum, quòd additur Christo & unus Dominus manifestè distinguitur ab illo uno Deo: quia ille unus Dominus vel idem est cum illo uno Deo, vel aliqua ratione est Deo inferior: idem non est, aliàs nulla distinctionis foret ratio, nec ulla esset causa cur unus ille Deus Pater, unus verò ille Dominus Christus diceretur? Ergo restat ut significet Deum, qui Deo uno, est aliqua ratione inferior.

RESPON-

RESPONDETUR. Negando ejus Assumptionem, ejus probatio non vincit: nam reverà idem est cum uno illo Deo; cur autem hic Deus ille Dominus appelletur? de hoc infra. Denique dici potest, sufficere æquivalentiam titulorum ad significandam Deitatem, licet sit diversitas in modo significandi.

INSTAT 3. Quia descriptiones personarum, quæ sunt à sacra Scriptura non sunt otiosæ, sed ad rem explicandam comparatæ: hoc autem locos siquidem ad rem faciunt illæ descriptiones, quod Pater sit is ex quo omnia, & nos in illum; Christus est is, per quem omnia, & nos per illum ostendunt distinctionem, ita ut ly ex quo omnia significet illum, qui est prima causa efficiens omnium, & ly nos in illum, significet, quod sit causa finalis, cui omnis honor conferendus sit; ly autem per eum, dictum de Christo significat, quia ipse est media causa omnium, quæ ad nostram salutem spectant, & quod per eum gubernentur omnia: unde consequitur nos per illum, vicissim, Deum colere debere, scopum ac finem, hoc est eum medium esse honoris, quia nobis Deo exhiberi debet. Est autem unicus Dominus, quia si plures essent, alia per hunc, alia per alium administrarentur.

RESPONDETUR. Non esse has descriptiones otiosas: quia utraque Deitatem persuadet, & in Patre ut supponitur, & in Christo, qui appellatur Dominus: immo quia appellatur per quem omnia, & nos per illum, ostenditur ejusdem Deitatem de Deo ad Rom. 11. dicitur *ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia*. Rursus hinc, fiat in hac particula *ex*, quod illa denotet Deitatem, non verò particula *per*, hujus ipsius reddenda est ratio; nam in phrasi Aristotelica, *ly per* accedit ad causam efficientem, *ly ex* ad causam subjectivam: cur ergo potiori jure, aut saltem æquali, particula *per* non ostendet, Christum esse causam omnium, adeoque Deum esse? Denique stando in terminis disputationis præmissis dici posset, *ly ex quo* applicari Patri, quia Pater & Spiritus Sanctus non sunt ex non existentibus, sed ex substantia Patris, ex quo tantum origine non originata, procedunt reliqua. Christo autem appropriatur creatio mundi, inquam sapientia personalis, ideoque dicitur per illum esse omnia. Videtur hic Apostolus per Antitheta loqui, & ut multitudini Deorum opposuit unum Deum, ita multitudini Dominorum opponit unum Dominum; inde autem non sequitur Christum non esse Deum.

RESPONDETUR 2. Eidem Auctoritati, quod Apostolus scripserit Corinthiis recentior ad fidem conversis, quibus ne daret aniam per litteras sine præsentis scriptore mittendas, cogitandæ pluralitatis Deorum, non posuit simul cum Patre Filium; imò ipse Paulus ab ignoto Deo, ortus est dicta sua; & Philippus ex occasione, non omnia simul perstringendo;

æquivalenter tamen ut dixi, Deitatem expressit, Christum appellando illum Dominum sine addito.

RESPONDETUR 3. Ex eodem loco arguendo pro Divinitate Christi. Qui est per quem omnia, & qui est sine addito Dominus, opponibilis dominio Deorum, qui non sunt veri Domini, ille est Deus, nam ly per quem omnia, ad Rom. ut dixi, pro Deo supponit, ly item Dominus, ut indicat ille locus Psal. citatus: sed Christus est per quem sunt omnia, & est Dominus, opponiturque illius dominium dominio Deorum, qui non sunt Dii, ut colligitur ex contextu; Ergo ille est verus Deus.

Ex eadem Epistola c. 12. v. 4. 5. 6. solet urgeri, ubi ajens Apostolus de divisione gratiarum, subdit, *idem autem Spiritus, idem autem Dominus, idem autem Deus*.

RESPONDETUR. Quamvis multi ex nostris DD. interpretentur hunc locum de Trinitate personarum; commodè tamen accipi potest de unitate essentia: imò ex illo loco probari potest Divinitas Christi, quia in verbis antecedentibus non fit mentio Patris, sed conversio ab Idololatria ad Jesum.

OBJICIT 2. Ex Epistola ad Ephes. 4. v. 5. & 6. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, unus Deus & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus vobis*. Ubi Deus ille qui unus esse dicitur, & Pater, unum idemque subiectum significant, ac proinde alterum altero latius non patet, nec quisquam alius est Deus ille unus, nisi Pater Domini nostri Jesu Christi, præcipue quia particula *Et*, non ostendit aliam rem, sicut nec cum dicitur, Christum aliquando traditurum regnum Deo & Patri; imò præsentis loco particula *Et*, significat unum eundemque esse Deum & Patrem; nam significans unitatem Christianam loquitur, & non dicit unus Deus, unus Pater omnium; sed unus Deus & unus Pater: præcipue cum hic expressè distinxerit unum Deum à Domino uno, & Spiritu uno, interjectis etiam aliis orationis membris, ut tantò luculentius appareret eos à se invicem discerni: & cum per unum Dominum Christus intelligatur, quis ergo per unum Deum, tam ab uno Spiritu, quam ab uno Domino distinctus intelligatur, quam Pater Christi?

RESPONDETUR 1. Explicando dictum locum, quod scilicet *Ly unus Deus*, & *Ly Pater omnium* pro eodem realiter supponant, sed non pro eodem etiam virtualiter, & quod *Ly unus Deus* excludat sua unitate non pluralitatem personarum, sed pluralitatem essentialium; ita ut essentia in ratione unius essentia, non latius pateat quam paternitas; tam enim essentia est non nisi una, quam Pater non nisi unus; licet essentia virtualiter à paternitate distincta, in ratione terminabilis latius pateat, quam paternitas: eo quod insuper binà sit personalitate terminabilis.

Supponat interim obijciens per suppositionem, quam ille putat impossibilem, quod Filius sit consubstantialis Patri, nonne sicut de Patre dicitur unus Deus, & Pater, sic poterit dici de Filio unus Deus & Filius? Illa varietas loquendi sine conjunctione in antecedenti membro non facit contra nos, quia ex hoc potius inferri deberet, quod non pro eodem adaequatè supponatly *Deus* & ly *Pater omnium*.

Arbitrarium etiam est dicere, quod ly Dominus supponat illic non nisi pro Christo, aliàs excluderetur à ratione Domini Patris.

RESPONDETUR 2. Explicando eundem locum ex mente S. Athan. ut docet Petavius, nempe quod appelletur unus Deus, & Pater omnium, propter originis, ac principii prerogativam, quia est caput omnis processions.

RESPONDETUR 3. Explicando hunc locum eo modo, quo sibi opposuit ipse Crellius, quod hic nomine Dei Patris veniat tota SS. Trinitas; non autem prima Trinitatis persona, sed contra hanc responsionem.

INSTAT 1. Quia non potest ullo exemplo probari quod ly *Pater* supponat pro tribus Trinitatis personis.

RESPONDETUR. Dicitur Christus Regnum traditurus Deo & Patri, dicitur item in Christo Deus mundum sibi reconcilians: & universaliter ubi externum aliquod opus attribuitur Patri, ly *Pater* supponit pro tota Trinitate; omnia enim opera ad extra sunt communia; utiturq; Scriptura & PP. nomine illo tanquam notiori, & tanquam personæ, quæ est fontalis origo reliquarum. Est & aliud fundamentum nomine Patris venire totam interdum Trinitatem, quia nomine Patris, significabat Deum Christus, conformiter ad fidem Judæorum, cum quibus tractabat, qui non colebant Patrem sub formalitate habentis filium; licet interdum hanc etiam illis doctrinam inculcaverit.

INSTAT 2. Ly *Pater* sumptum pro tota Trinitate vel est persona, vel non est; Si persona est, cur illum Patrem esse Christi non sinimus? Item si persona est, vel est persona una, vel plures? Si una, quævis etiam alia, erit Pater Christi: Si plures, non Pater, sed Patres dicendi erunt. Si verò persona non est, Pater non est; Pater enim omnis etiam metaphoricè dictus, persona est, modò intellectu sit præditus.

RESPONDETUR. Ly *Pater* quando accipitur pro tota Trinitate, supponit pro subsistenti, sed pro subsistenti subsistentià indeterminatâ, & quasi abstractè ab omnibus sumpta: unde ulterius dicitur Ly *Pater* sumptum pro tota Trinitate, persona est, non tamè Pater Christi, quia Pater Christi, non supponit pro persona indeterminatâ & vel exinde Trinitas, non est Pater Christi: quia aliàs etiam ipse sibi esset Pater, quod est non præter, sed contra lumen rationis. Quamvis autem ly *Pater* sumptum pro Trini-

tate plures personas significet in re & in objecto, non debebant dici Patres; quia nec ex objecto sunt plures Patres. Plurificatioque ipsa ostenderet, sumi jam determinatè personas, cum tamen Pater dictam de tota Trinitate, supponat pro persona indeterminatè accepta.

INSTAT 3. Quia si nomine Patris hic venit tota Trinitas quæ esset causa, cur ter potius eandem rem reperere maluerit Apostolus, quam tria inter se distincta?

RESPONDETUR. Immeritò supponi, quod nomine Domini veniat illic Christus non nisi, & nomine Spiritus tertia Trinitatis persona; cum potius nomine Spiritus veniat anima, quam opponit uni corpori, cuius illic mentionem facit.

Quod autem quærit, cur hic condistinctim ponatur unus Dominus, & unus Deus? quæremus etiam nos, cur condistinctim ponatur unus Deus & unus Pater, cum hæc per Crellium pro eodem supponant? Directè autem

RESPONDETUR. Non esse novum in Scriptura eidem Deitati, & subjecto, plures titulos dare, unde parum etiam intererit, siue adhibeantur particulæ copulativæ, siue non, possuntque individuis illis epithetis, diversæ formalitates Deitatis agnosci, ut formalitas Domini, formalitas infiniti in ratione essentiae sub termino Deitatis, formalitas excellentiæ sub termino super omnes; & sicut non potest reddi ratio, quare non sit prius positum Deus unus, sed prius Dominus? cur sit posterius positum Baptisma, & prius Fides? nisi id referendo in placitum Scriptoris inspirati, ita referri debet, quod priora membra sine copulativa posuerit, secus posteriora.

Continuatur Solutio.

OBJECIT 3. EXI. Timoth. 2. v. 5. *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus*, ex quo Fundamento sic arguit Crellius; si solus Pater unius Dei nomine ite intelligitur, solus Pater est summus ille Deus; nam si quispiam alius præter Patrem esset Deus summus, unius Dei nomine comprehendi debuisset Christus: Sed solus Pater unius Dei nomine illic intelligi debet: quod ipsum probat; Istantum eo nomine intelligitur, inter quem & homines Christum Jesum mediatorem esse dicit Apostolus, uti ex connexionem Verborum apparet. At is est solus Jesu Christi Pater.

RESPONDETUR. Concessa illa conditionali propter suam veritatem, quia nihil ponitur in rebus; non autem propter illius probationem, quia posset differri promulgatio aliarum personarum ad alia loca, quæ tamen personæ essent Deus. Directè Negatur Minor; Nego etiam solum Patrem esse inter quem & homines Christus sit mediator, nomineque Patris venit tota Trinitas, ut dictum supra.

INSTAT 1. Crellius, si Christus est totius Trinitatis Mediator, ergo etiam sui ipsius est media-

mediator, seu inter seipsum intervenit medius; quod seipsum evertit.

RESPONDETUR. Quia materialem interventionem & mediationem imaginatur Crellius, bene dicit, quod aliquid inter se intervenire, mediare, evertat sese. Sed id non apparet in interventione morali, quid enim in hoc absurdum? Quod possit natura aliqua creata dignificari per personam increatam, obire actiones, quæ satisfaciunt, & aliis personis & ipsi personæ significanti?

Nec obstat quod hæc duo distinguantur, ad quem mediatio fit, & mediator; distinguitur enim secundum naturam humanam, & principium elicivum actionum Christus, à sua personæ quæ reconciliatur: Et sicut in humanis filiis Regis potest aliquis aliquid debere, &olvere pecuniâ, cujus pretium habetur ab ipsa voluntate, & impositione Regis; sic & in præsentia. Et sicut principes non tantum particulatim sed, sed & commune pluribus possunt acquirere regnum, ita & Christus nobis.

INSTAT 2. Sequitur ex responsione, Christum etiam secundum naturam divinam esse mediatorem; quia persona divina à natura divina seipsa non differt; Subsistentia etiam per se vim agendi nullam habet, sed natura. Et quidquid persona divina Christi agit, natura divina ipsius agit.

RESPONDETUR. Quamvis se ipsa persona à natura divina non distinguatur, sufficit quod distinguatur virtualiter, ut alibi dictum. Hinc aliquid poterit tribui personæ, quod non tribuitur naturæ. Deinde quamvis in creatis non dicantur subsistentiæ activæ, secus est in Divinis. Unde per nos falsa est propositio; natura generat, vera autem pater generat. Denique non ponimus nos, personam divinam esse principium specialius ab aliis personis, elicivum operationum Christi, quia hæc elicientia spectat ad naturam creatam cum concursu divino, sed illas tribuimus personalitati divinæ, tanquam principio dignificanti & complenti substantiam, per modum termini, hoc est ipsam naturam humanam, quæ illas elicit.

INSTAT 3. Ea simpliciter à se distinguuntur, de quibus simpliciter asseri potest, eorum unum non esse alterum; hoc autem habet Deus & Christus, qui illius mediator esse dicitur, ergo simpliciter à se distinguuntur: Ergo nec Deus ille Christus, nec Christus Deus ille est.

RESPONDETUR. Veram esse Minorem cum restrictione posita à sancto Paulo, secundum scilicet naturam humanam distingui Deum à Christo.

INSTAT 4. Christus ex eorum hominum numero nequaquam est, quorum mediator fuit, nec sub illis in illo loco Pauli comprehenditur; Ergo Christus nec Deus ille est, aut Dei illius

nomine comprehenditur, cujus mediator dicitur.

RESPONDETUR. Ex eodem fundamento pro nobis arguendo: Non vetat Christum eandem specie naturam habere cum hominibus, quorum mediator est, nec vetabit quidpiam habere eandem naturam cum iis, ad quos mediat, habereque ab illis personam distinctam.

INSTAT 5. Nullibi haberi, quod Christus mediator fuerit inter se & Spiritum Sanctum.

RESPONDETUR. Quoad verba & voces id non haberi, re tamen & æquivalenter haberi; quia peccatum est offensa Dei, adeoque omnium personarum; hinc & placatio, debet esse omnium personarum. Duplici tamen ex capite mediatio notabilius attribuitur inter patrem & homines, quia ipse est origo fontalis personarum. Deinde, quia ipsi missio Filii æterna competit, cui sese proportionat missio in mundum, in ordine ad redimendum facta.

OBJICIT 4. Locum ex Epistola ad Rom. 16. v. 27. ubi nomine *solius Dei, solius sapientis, solius Domini*, &c. venit Pater: Ex quo loco sic arguit Crellius, si per solum Deum, solum sapientem, per solum Dominum solus Pater intelligitur, necesse solum Patrem esse Deum; si enim hæc est vera, solus Deus est Pater, etiam hæc vera erit, Pater est solus Deus; & si priorem assumas, non potest dici solus Deus est Pater, si latius pater nomen solius Dei, quam Pater; neque enim angustius, de latiori, simpliciter enuntiatur. Si posteriorem assumas, perinde id erit, ac si dicas solus Pater est Deus; nam idem est dicere Deus Spiritus solus æternus, ac dicere solus Deus est Spiritus æternus. Sed per solum Deum, solum Dominum, solum sapientem, intelligitur Pater, dicitur enim citato loco; *Soli sapienti Deo per Iesum Christum, cui honor & gloria in sæcula sæculorum.*

RESPONDETUR. Concedere nos Majorem illam conditionatam, quia nihil ponit in rebus, sed ea quæ in probatione affert, indigent examine, nam præpositio vel postpositio particulæ *Solus*, reddit etiam diversitatem sensuum, ad quod non videtur attendere discursus Crelly: Alia enim hæc est propositio, Petrus est animal, quod est solum rationale, & alia, solus Petrus, est animal rationale: ita etiam alia erit hæc propositio, solus Pater est Deus; & alia, Pater est solus Deus.

Rursus, quod dicit, si *Ly solus Deus* latius patet, quam Pater, non poterit prædicari Pater de solo Deo, id contra se adfert; nam sequitur, quoties assumit hanc propositionem; Deus est Pater, quod petat principium; nam in nostris principiis *Ly Deus* secundum esse suum virtuale proprium, latius patet, præ Patre, quæ principium non expugnat.

Denique hujus propositionis: Solus Deus est Pater, hunc sensum facimus, solitudo naturæ di-

rae divinae terminatur paternitate; vel: Aliqua ex his personis, cui competit esse solum Deum, est etiam Pater, quibus duobus sensibus positus, non est locus illis argumentis allatis. Dici etiam potest nomine Patris venire hic Trinitatem, quod supra defensum est. Quod autem condistincte fiat mentio Christi, id non obest: Est etiam illius mentio non distincti divinitate, sed mediatoris dignificantis actiones; quibus honor, etiam illi exhibetur. Diximus etiam supra, Patri soli tribui sapientiam, tanquam fontali Deitatis origini, sed non tanquam personae soli sapienti.

INSTAT Idem. Mediatoris officium, non nisi personae quae talis est, convenit; quare vel humana Christi natura persona est, & Jesu Christi nomine intelligenda, vel statuendum Christum, etiam secundum divinam naturam, hic considerari. Restat ergo ut nomine solius sapientis, persona Christo superior intelligatur, dignior enim est is, cui tanquam ultimo scopo gloria tribuitur, causa media, per quam ei cultus exhibetur.

RESPONDETUR. Mediatoris officium non nisi personae convenit, tanquam subiecto denominationis, & tanquam principio terminativo, sed non convenit personae, tanquam principio immediate elicitivo actionis. Hinc habet natura humana rationem mediantis in quantum est principium elicitivum actuum mediantium, licet non habeat rationem mediantis sine addito; quia haec supponit pro principio dignificante & complente substantialiter naturam, quae est elicitivum operationum. Consequenter intelligitur hic persona Christo superior, secundum quod est principium elicitivum actuum mediantium; licet non intelligatur superior Christo, secundum quod Christus dicit principium dignificativum.

Punctum Difficul-

tatis 3.

Solvuntur reliquae Objectiones ex Scriptura.

NON commemoro hic locum sumptum ex Joan. 5. v. 44. quia ille eandem omnino solutionem habet, cum immediate citato loco ad Romanos. Ad alia accedendum.

OBJICIT 1. Locum epist. Judae v. 4. ubi dicitur: *Subintroisse falsos doctores, qui solum Herum Deum, & Dominum nostrum Jesum Christum negant.*

RESPONDETUR. In primis omnia haec verba & titulos posse ad eundem Christum revocari, & quamvis non revocentur, ipse titulus Domini, suadet Divinitatem, nec illam negat, sicut nec abnegat Patri. Unde ex hoc loco adhuc elicitur nostrum intentum; vel enim per ly

Herum idem intelligitur quod per ly Dominum, vel non idem? Si primum, sequitur Christum esse verum Deum, siquidem dominium illi tribuitur idem, quod Deo; si autem distinctum hic dominium intelligitur, ergo non potuisset poni indistinctum & eodem plane modo significando. Denique licet nomine Heri distingueretur Deus à Christo, distingueretur quae homo est, non tamen quae Deus. Dici etiam potest nomine Dei, intelligi totam Trinitatem, specialius tamen fit mentio Christi, quia specialius contra illum falsi illi doctores debachabantur.

OBJICIT 2. Visionem Daniel. c. 7. v. 9. ubi dicitur: *Antiquus dierum sedisse*, is autem qui sedet omnium confessione divina persona est, quae una est; sed non Filii, nec Spiritus Sancti, quia solus Pater ceterarum fons est; & quia dicitur, quasi Filium hominis ad eum accessisse, & ab eo potestatem & Regnum accepisse: Quo etiam reduci debet visio Apoc. 4. & 5. de Agno accipiente librum, accedente ad thronum sedentis, &c.

RESPONDETUR universaliter, quod Deus olim visus sit, notificando se in unitate essentiae, non sub trinitate personae, exceptis sanctioribus aliquibus. Nihilominus non fuisse cultam in abstracto Deitatem, sed Deum in concreto, creditionique illi aptatas visiones; ne sic rudi populo Judaico daretur ansa polytheismi. Namine etiam agni venit Christus secundum quod est homo.

INSTAT 1. Imago sedentis in throno revera est persona.

RESPONDETUR. Esse personam imaginem, & quidem unius, accepto nomine personae communiter ad omnes tres, non est autem necesse visionem, quoad omnia obiectum exprimere, alias illa persona deberet etiam esse electrum, capillata, &c.

INSTAT 2. Multa testimonia scripturarum cum his collata, ostendunt Patrem Jesu Christi in throno sedisse.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessio sequi praecellentiam Patris praeter Christo, ratione naturae humanae.

INSTAT 3. Christo prout condistincto à sedente in throno, tribuuntur actiones competentes personae, ergo quae persona est, à sedente in throno distinguitur; Persona autem Christi est illa ipsa quae est Trinitatis secunda, quae est ipsa natura divina subsistentiam suam habens; Ergo haec etiam à sedente in throno condistincta esse debet.

RESPONDETUR. Ratione personae distinctui Christum à Patre, sed non ratione naturae, & quia persona est virtualiter distincta à natura, fit ut quamvis distinguatur ratione personae, non distinguatur ratione naturae.

Obj-

DIFFICULTAS III.

Probatur mysterium Trinitatis.

Objicit 3. Nomine Jehova nonnisi appellatur Pater.

RESPONDETUR. Quamvis concedatur Trinitatem Filii non ita distinctè traditam, in veteri Testamento, parum id refert; sed negatur etiam Filium non appellari Jehova, ut advertit Petavius lib. 3. Primus locus est Isaia 6. ubi dicitur Propheta: *Regem Dominum exercituum videri oculis meis*; ubi ponitur nomen Jehova, & tamen dicitur Joan. 12. v. 40. quòd illic viderit Christum, dixit enim illa verba, excæca cor populi, quando vidit gloriam Christi. Idem c. 40. v. 3. *Parate, inquit, viam Domini*, ubi etiam est nomen Jehova, & tamen Zacharias in suo cantico intellexit hunc locum de Christo. Isaia 54. v. 21. *Nunquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me*, pro ly Dominus, ponit Jehova, quem locum accepit Paulus de Christo, quia de ejus reverentia ad Romanos 14. v. 11.

Objicit 4. Solus Jesu Christi Pater à se ipso est; nec à quopiam alio, vel naturæ, vel Divinitatis quidquam accepit.

RESPONDETUR. Solum Patrem esse à se, secundum lineam originandi; quia à nullo alio originatur; sed non solum esse à se a seitate incarnationis, incausalitatis, quia etiam aliæ personæ sunt increatæ, &c.

Objicit 5. Multa alia loca, ubi appellatur Pater prior Filio, Caput ejusdem, Deus Christi, &c.

RESPONDETUR. Hæc omnia intelligi de humanitate Christi. Orationes Ecclesiæ clauduntur hac Oratione, *Per Dominum, &c.* quia ipse est mediator; & ratione illius meritum, omnia volumus impetrare: Imitamurque Christum, qui suas orationes ad Patrem dirigebat: Quamquam sunt Orationes, quæ clauduntur his verbis, *Qui vivis & regnas*. Quando autem agitur, quòd solus Deus Pater sit Deus Abraham, illud explicari potest de appropriatione; & quia est ipsa fontalis Origo Deitatis.

Moskorovius in hoc se fundat, quia nulla est mentio in Scriptura Trinitatis.

RESPONDETUR. In Scriptura etiam hos terminos non haberi, Deus est una substantia, una persona; Si recurras haberi id æquivalentem dicemus de Trinitate.

Quando autem instat Socinus, nomen Dei quies pro subiecto ponitur, toties poni substitutive; quando autem ponitur pro prædicatione ponit adjectivè, & sic nonnisi ponitur de Filio, ponitur autem modo de Patre.

RESPONDETUR. 3. Reg. 18. Nomen Dei ponitur pro prædicatione: Dicitur enim, *si Dominus est Deus sequimini illum*. De Christo etiam ponitur Deitas pro subiecto, quia Actuum 20. dicitur: *Deus acquisivisse Ecclesiam sanctam suam*, ad Timoth. 3. *Deus apparuisse in carne*, 1. Cor. 15. *Deus ipse venit & salvabit nos*.

UNA & irrefragabilis ratio hujus est; quia me ita docet fides, tradita per Ecclesiam Romanam, quæ in suis dogmatibus, errare non potest: Quæ ipsa ratio non proponitur à nobis per syllogismum; quia syllogismus hoc ipso, quia est syllogismus, ex suo genere non est tantæ infallibilitatis, quanta est simplex allatio articuli fidei; quia syllogismus innititur veritati creatæ, adeoque non participanti summam infallibilitatem. Jam autem articulus fidei innititur veritati primæ, adeoque de se summam possibilem infallibilitatem habenti. Unde vel vis tibi probari Trinitatem argumento summæ infallibili, vel argumento non summæ infallibili, vel argumento non summæ infallibili, & de genere suo fallibili? Si priori, sis contentus articulo fidei; si posteriori, ne hoc quidem recusamus. Quod ut fiat indicanda sunt loca Scripturæ, ex quibus innixa traditioni, docet id Ecclesia; quæ loca non sunt quidem talia, quæ ingenium humanum pro sua perversitate torquere non possit; sunt tamen accedente doctrina Ecclesiæ, intellectum bene dispositum, convincentia.

Quod attinet ad Vetus Testamentum.

PRIMUS LOCUS est ex illo Genes. 1. v. 16. *Faciamus hominem &c.* Ex quo loco sic formatur argumentum. Sic loquens Deus, ut ex contextu liquet, vel alloquitur se unam nonnisi personam, vel alloquitur Angelos, vel alloquitur Filium, & Spiritum Sanctum distinctas à se personas? Si primum, ergone Deus sit trinus, debet fieri Phantasticus, ut dicimus de iis, quorum est secum missitare solitarios. Si secundum, ergo Scriptura aliquid non cohærens dicit, nam alloquendo Angelos ut faciant, subdit: *Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam*. Ergo apparet quòd ei dicat, *faciamus*, de quo dixit, *creavit*. In Scriptura enim sacra nunquam introducitur Deus loquens ad Angelos, nisi fiat illorum mentio, ut cum de Achabi Regis interfectione cum Angelis suis tractat Deus 3. Reg. 22. v. 19. Item Esaia 6. ubi deliberatur de mittendo Propheta, describuntur Seraphim. Denique non est homo creatus ad similitudinem Angelorum, & creans dicitur non Angelus, sed Deus: *Creavit Deus hominem*; Ergo apparet quòd non illis dicat, *faciamus*. Quod si dicas tertium, sequitur Trinitas, sequitur etiam distinctio personarum, ut stet illud plurale, *faciamus*, & sequitur unitas Essentiæ, quia Deus est necessariò unus, poniturque in singulari; *Creavit Deus hominem*.

Hoc argumento ex Antiquis usi sunt Tertull. l. de carne Christi cap. 5. Theophilus Antioch. in 2. ad Autol. Ignatius ep. 9. ad Antioch. Iren.

Iren. l. 4. c. 3. 7. Post illos Basil. Epiph. Cyrill. uterque, & alii, quos vide apud Petavium L. 2.

Neque valet, si dicas, loqui hic Patrem cum Filio ab æterno creato; quod infra impugnabitur; & interim: Contra est, quia sequitur. Filium fecisse hunc hominem: Dicitur enim illi *faciamus*, sequitur illum esse in essentia Deum, quia de quo dicitur, *Creavit Deus hominem*, est unus in essentia Deus, sed ille cui dicebatur, *Faciamus*, de illo dicitur, *Creavit Deus hominem*; hoc enim contextus loquitur; Ergo ille cui dicebatur *faciamus*, est unus in essentia Deus.

Hoc ipsum argumentum methodo negativa sic proponitur. Hunc locum nihil vetat accipi de Trinitate, ut vidimus solvendo objectiones, ex alia parte & distinctionem personarum in ly *Faciamus*, & unitatem essentiae in ly, *Creavit Deus*, ostendit. Ergo datur Trinitas. Concedimus quidem quod interdum pluralis pro singulari ponatur, ut cum Majestatis causâ Principes duali utuntur, sed nego, quod usquam in Scriptura persona singularis loquatur secum in duali, se ipsam ad opus excitando. Et cum tales locutiones positæ in plurali, simpliciter loquendo, supponant pro pluralitate, ad quod significandum impositum est ly, *Faciamus*, ergo & in præsentī ly *Faciamus* pro eodem plurali supponit, si simpliciter accipiatur. Ostende ergo absurdū, cur simpliciter in plurali possit hic accipi?

SECUNDUS LOCUS est Isaiæ 45. n. 14. *Hæc dicit Dominus; Labor Egypti, & negotiatio Æthiopie & sabbaim, Viri sublimis, ad te transibunt, & tui erunt, post te ambulabunt vincti mancis, pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur, in te Deus est, & non est absque te Deus, verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Ex quo loco sic arguitur. Certum est in primis hic Deum loqui propter illa verba, *Hæc dicit Dominus*, quo posito; Quæro vel loquitur hic Deus secum, vel cum alio? Si secum, quomodo simpliciter accipiendo ly *Tu*, non secundam, seu aliam significabit personam? Si cum alio, ergo ille alius est etiam Deus; dicitur enim esse solus Deus in illis verbis: *Non est absque te Deus*, dicitur, *Deus absconditus*; quod alibi Scriptura explicat, *lucem habitans inaccessibilem*; si autem ille alius est Deus, ergo cum non possit esse distinctus naturâ, debet esse distinctus personâ. Et licet exinde non inferatur quidquam de Spiritu Sancto, sufficit aliunde inferri.

TERTIUS LOCUS est ex Psalmo 109. *Dixit Dominus Domino meo*, qui saltem dualitatem personarum infert: Hic non loquitur Deus ad seipsum; quia aliâs prædicti loci sensus esset; Ego Dominus mihi Domino David loquor; ut sedeam à dextris meis; si autem loquitur Deus ad distinctum à se, ergo loquitur ad distinctam personam divinam; nam in Deitate, non potest esse distinctio. Quod autem loquitur ad personam Divinam: Ratio est, quia loquitur in-

dicans sessionem à dextris, quæ sessio est æqualitas potentiae; æqualitas autem potentiae non habetur nisi in Deo; æqualiter item utrumque appellat Dominum sine ulla distinctione, & similia. Favet illud Psal. 32. *Verbo Domini celsifirmati sunt; & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*, ubi cælorum productio Verbo & ejus Spiritui tribuitur, & Psal. 2. *Filius meus es tu, &c.* Vide Penaloza Disp. 7.

Quod ad Novum Testamentum attinet, præter particulares probationes, de quibus infra.

PRIMA AUCTORITAS est ex Evangelio Matth. 28. v. 19. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, ex quo loco sic formatur argumentum. Ubi significatur pluralitas divinarum personarum trium, cum unitate essentiae divinae, illic significatur Trinitas; dicto loco significatur; Ergo. Minor probatur, illic significatur pluralitas divina, sed non pluralitas essentiarum; quia hæc implicat; Ergo pluralitas personarum. Quod significatur pluralitas divina; probatur; quia sub nomine Patris respondet aliquid Divinum, ergo & sub aliis nominibus; æqualiter enim de omnibus Scriptura procedit.

Deinde cujus potestas, supponit pro potestate eadem cum divina, illa persona est divina, sed illorum potestas eadem est, quia ly illud in nomine supponit pro potestate ex sensu Ecclesiæ & DD. habente fundamentum, 1. Reg. c. 17. v. 45. & c. 20. v. 42. & 3. Reg. c. 22. v. 16. & 4. Reg. 2. 8. 24. & 2. Paral. 33. v. 18. Psal. 19. v. 6. & 8. Et certe si non datur peccatum originale, ut non datur per oppositos, si detur, ut datur per Catholicos, certum nihilominus est, Baptismo remitti peccata; expresse enim habetur, Act. 2. v. 28. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum, in remissionem peccatorum*; Si autem omnes illæ tres personæ non sunt divinae, quomodo nomine illarum, fit remissio peccatorum? Nunquid non sequetur item absurdum, quod deestatus est Paulus 1. ad Corinth. 1. v. 13. *Nunquid in nomine Pauli baptizati estis*.

Supponit hoc argumentum, quod quamvis possit esse idem effectus Dei, & creaturæ, nihilominus quod non possit esse eadem potestas, quæ hic significatur per ly nomine.

Quando autem illud afferunt de gladio Dei & Gedeonis: Item illud, *Commendo vos Deo & verbo gratiae ejus*, & similia alia, quorum meminit Moskorovius in refutatione cap. 2. responsi Patris Skarga; ea omnia non convincunt, quia non dicimus, non posse tribui eundem effectum Deo & creaturæ; sed negamus tribui eandem potestatem, nomen, &c. Uti sunt hoc argumento Athan. Hilarius, Nazianz. Ambr. Didymus, Theodor. Fulgen. & alii.

SECUNDA AUCTORITAS est ex illo 1. Joannis 5. *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi*

Punctum Difficul-

tatis 1.

Rationes ex Goslarvio.

OBJICIT 1. Aut Filius semper gignitur, aut aliquando desistit gigni? Si semper gignitur, ergo nunquam perfectionem assequitur, quia quod adhuc generatur, id nondum generationis terminum est consecutum, & per consequens nondum est: Si autem desinit gigni, erit mutatio aliqua in Deo, à non esse ad esse transeuntis.

RESPONDETUR. Ly semper gignitur, si sumatur pro via ad terminum nondum productum, & habitum non semper gignitur; si sumatur pro æterna quiete non transacta, nec quæ dicatur præterisse, semper gignitur. Quod in eo fundatur, quia in Deo, qui est actus secundus nec inchoatio actionum immanentium, nec desinentia datur, hinc & termini productionum divinarum, qui etiam sunt actus secundi, nec inchoationem nec desinentiam patiuntur. Et sicut si concipiamus conservationem in creatis non nisi per modum viæ, nondum intelligitur haberi terminus, secus si concipiatur per modum termini; ita cum generatio sit una cum suo termino, eoque æterno, non debet aliter concipi, quam cum illa æterna quiete.

OBJICIT 2. Idem. Si Deus gignit, & quidem ex essentia sua, vel communicat totam essentiam Filio, vel ejus partem, aut essentia Dei multiplicatur? Nihil horum trium dici potest; Non communicatur tota essentia, quia est singularis & individua; quæ autem sunt talia pluribus non conveniunt, hinc est, ut de multis non dicantur, seu prædicentur: Non communicat etiam partem, quia non est divisibilis; non etiam multiplicatur essentia, quia Deus non esset unus, sed quot essentia, tot dii.

RESPONDETUR. Totam essentiam communicari, & licet quod singulare est, pluribus non conveniat per multiplicationem; convenit tamen pluribus per identitatem, ipsa pluralitate in ratione personæ, non in ratione naturæ considerata.

OBJICIT 3. Generatio est necessaria conservandæ speciei causa; Ergo res quæ non intereunt vel interire non possunt, nec generant, nec generantur.

RESPONDETUR. Quæ generatio est ex corruptione alterius, est necessaria conservandæ speciei causa, secus quæ non est ex corruptione, sed quæ est ex fecunditate naturæ.

OBJICIT 4. Quidquid æternum est, semper est, semper fuit, ergo debet esse talis & generatio in divinis, si datur, sed quidquid generatur, semper non fuit, sed aliquando esse cœpit; quorsum enim generaretur, si fuisset antequam esset? Ergo, &c.

RESPON-

verum sunt. Ex quo loco sic formatur argumentum. Hi tres testimonium perhibentes, vel sunt unum in persona? Et sic tres non sunt vel sunt unum essentiâ, in Trinitate personarum? Et sic datur jam, quæ negatur Trinitas, vel sunt unum consensione in testimonio, quod dici non potest: Vel enim sunt unum consensione in testimonio cum æqualitate auctoritatis in testando, vel cum inæqualitate? Si cum æqualitate, ergo unaquæque ex illis personis est Deus: Si autem est illic inæqualitas auctoritatis? Ergo Scriptura immerito de illis indistinctum loquitur; arguendusque erit S. Joannes, quod non satisfecerit debito exprimendæ inæqualitatis.

Rursum sequeretur, hunc locum non accipi conformiter ad illum alium locum, qui sequitur, tres sunt qui testimonium dant spiritus, aqua, & sanguis: Quia hæc habent æqualitatem testandi. Denique si illic est inæqualitas auctoritatis in testando, & stante hoc possunt appellari unum: bene posset dici, quod Deus & diabolus, dum uterque dicit Jobum vallatum esse Dei protectione, quod hi duo unum sint, & quod Christus & Joannes dicens quod sit Filius Dei Joannis, dici poterit, hi duo unum sunt. Imò in Græco textu non dicitur de aqua, & spiritu, quod hi tres unum sint, sed & hi tres in unum sunt, *qui in æternis deo deo æterni.*

Quod si dicas hunc locum in Evangelio Synagoga, & Germanico non haberi, id parum refert, quia hæc sunt recentiora exemplaria, loci autem hujus meminerunt PP. antiqui Hieron. August. Idem. Quem etiam ponit expressè Erasmus Roterod. edit. Argentorat.

TERTIA AUCTORITAS est ex iis, quæ adducuntur infra de Divinitate Christi & Spiritus Sancti.

QUÆSTIO II.

De persona Filii.

Postulare quidem doctrinæ ordo, ut in primis tractemus de persona Patris; sed de illa nihil controvertendum venit: De persona autem Filii non est difficultas, an sit persona; tribuunt enim illi actiones personarum, imò & Sabelliani id non negarunt, quamvis non dicerent illum distinctam personam à Patre. Sed et tota difficultas, an sit persona divina? Quod improbetur supponendum est, quod sit habens esse Divinum, quod infra probabitur; sed non distinctum naturâ; Ergo distinctum personâ. Methodo jam inchoata solvendæ sunt primum Objectiones.

DIFFICULTAS I.

Solvuntur Objectiones à ratione petita.

Non paucas jam solvimus supra agendo de Trinitate in communi, restant aliz.